

СЕДМО САВЕТОВАЊЕ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА

27-29. август 2021. Сијаринска Бања
Хотел „Гејзер“

ЗБОРНИК стручних радова

тема Саветовања
ШКОЛА У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ
облици наставе потврђени у пракси

УВОДНА РЕЧ

Потреба за континуираним стручним усавршавањем није никакво откриће савремене просвете. Просветни радник има потребу да целог свог радног века планира и сагледава како да одговори новим ситуацијама и појавама које непрестано доноси савремени тренутак. У томе се, поред осталог, састоји смисао његове моћи просвећивања, односно, истински просветни радник не може постојати без непрекидног стручног усавршавања. Наставни процес, образовање и, као круна постигнућа просветног радника, просвећивање - доживљавају своју потврду само ако су успешни у пракси. А пракса се, ваља подсетити, одвија само у школи. Школа је жива лабораторија, једина у којој се могу пажљивим анализама и разумним синтезама доћи до открића законитости по којима се одвијају догађаји у сложеном процесу образовања новог нараштаја. Дакле, позитивна наставничка пракса је једини природни извор фундаменталних чињеница и неизоставни услов да се избегну демагошка, бирократска и псеудонаучна лутања. Полазећи од оваквог става, ОШ“Старина Новак“ је систематично прионула да обрађује добре примере из своје праксе и на тај начин, као непосредни просветни практичар, повезује своје искуство са теоријским закључцима. Механизам за реализацију овог важног посла наметнуо се сам, у форми *саветовања просветних радника*. Овај облик стручног усавршавања родио се 2015. године под називом *Прво саветовање просветних радника*, и као дводневни стручни скуп одржао се у Ивањици. ЗБОРНИК стручних радова са овог скупа показао се као зрео спој позитивне наставне праксе и теорије која је оличена у стручним излагањима на саветовању. Од тада, ОШ“Старина Новак“ је наставила са спровођењем свог оригиналног облика стручног усавршавања, да би 2021. потврда квалитета оваквог начина стручног

усавршавања наставника стигла и од Министарства просвете, науке и технолошког развоја кроз Одлуку Завода за унапређивање образовања и васпитања да СЕДМО САВЕТОВАЊЕ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА СРБИЈЕ представља стручни скуп као облик сталног стручног усавршавања. Тема саветовања, одржаног од 27. до 29. августа 2021. у Сијаринској бањи, је била: **ШКОЛА У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ – облици наставе потврђени у пракси.** На њему је одржано 11 стручних предавања која су представила начин на који је ОШ“Старина Новак“ успела да успешно одржи наставу у условима пандемије. Сви изложени стручни радови, чврсто потврђени у наставној пракси, сабрани су у ЗБОРНИКУ СТРУЧНИХ РАДОВА који је пред вама. Сматрамо да је за истинске просветне раднике ЗБОРНИК драгоцен извор сасвим практичних смерница за поступање у пандемијским условима, али и да историчарима науке и просвете пружа истинску грађу за теоријска истраживања. Као и предходни зборници са ранијих саветовања, и овај ЗБОРНИК објављује се као НОВАК ДОДАТАК у листу Основне школе „Старина Новак“ — НОВАК бр.18.

**Влада Вучинић,
директор ОШ“Старина Новак“**

СЕДМО САВЕТОВАЊЕ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА

стручни скуп

27 - 29.август 2021. СИЈАРИНСКА БАЊА
СБ ЗА РЕХАБИЛИТАЦИЈУ „ГЕЈЗЕР“
организатор ОШ „Старина Новак“

тема Саветовања

ШКОЛА У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ
облици наставе потврђени у пракси

27.08.2021. ПЕТАК - први дан

- 07:00 окупљање учесника на паркингу иза хале Пионир
07:15 полазак аутобуса са учесницима Саветовања
11:30 долазак у Сијаринску бању, брзи антиген тест на COVID-19,
12:00 отварање Саветовања, излагање стручних радова:

1. Влада Вучинић, директор ОШ"Старина Новак"

ПОТЕНЦИЈАЛ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ ЗА РЕАГОВАЊЕ У СИТУАЦИЈАМА КОЈЕ НИСУ РЕДОВНЕ

2. Никола Стевановић, психолог у ОШ"Старина Новак"

УПИС У ПРВИ РАЗРЕД И РАД СА ПРЕДШКОЛЦИМА У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ (предавање преко ZOOM-а)

3. Сњежана Ђиваша, учитељица

РЕАЛИЗАЦИЈА РАЗРЕДНЕ НАСТАВЕ У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ

(предавање преко ZOOM-а)

4. Василије Савић, библиотекар ОШ"Старина Новак"

ЂАЧКИ РАДИО – ЕФИКАСНО НАСТАВНО СРЕДСТВО И У ВРЕМЕ ПАНДЕМИЈЕ (предавање преко ZOOM-а)

15:00 ручак

16:00 слободно време

19:00 вечера

28.08.2021. СУБОТА - други дан

08:00   доручак

10:00   излагање стручних радова:

5. Јраковић Александра, учитељица

**ОРГАНИЗОВАЊЕ И ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-
ВАСТИТНОГ РАДА У ПРОДУЖЕНОМ БОРАВКУ У
УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ**

6. Милош Пекић, наставник историје у ОШ "Старина Новак"

**ДИГИТАЛНИ МУЗЕЈ КАО ПОДРШКА РЕАЛИЗАЦИЈИ
НАСТАВЕ У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ**

7. Саша Шипка, члан редакције ТВ НОВАК

**МОГУЋНОСТИ ЂАЧКЕ ТЕЛЕВИЗИЈЕ У УСЛОВИМА
КОМБИНОВАНОГ ОБЛИКА НАСТАВЕ**

8. Марија Марковић, уредник часописа „НОВАК“

**ЗНАЧАЈ ПОДРШКЕ ШКОЛСКОГ ЛИСТА У
РЕАЛИЗАЦИЈИ НАСТАВЕ ТОКОМ ПАНДЕМИЈЕ**

15:00   ручак

16:00   туристички обилазак Царичиног града, водопада у селу
Петриље и вулканске купе Mrкоњски вис

19:00 - 01:00   Свечана вечера

29.08.2021. НЕДЕЉА - трећи дан

08:00   доручак

10:00   излагање стручних радова:

9. Марина Стојановић, наставница немачког језика

**НАСТАВА ЂАКА СРПСКЕ ДИЈАСПОРЕ У НЕМАЧКОЈ
ТОКОМ ПАНДЕМИЈЕ - УПОРЕДНА АНАЛИЗА СА
НАСТАВОМ У СРБИЈИ**

10. Мања Милиновић, наставница историје

**МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА ШКОЛА У ВРЕМЕ
ПАНДЕМИЈЕ**

11. Никола Гиљен, богослов

**ЈЕВАНЂЕЉСКИ ПОГЛЕД НА ПОНАШАЊЕ ШКОЛЕ У
УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ**

15:00   ручак

16:00   слободно време

19:00   повратак у Београд

ПОТЕНЦИЈАЛ ШКОЛЕ ЗА РЕАГОВАЊЕ У СИТУАЦИЈАМА КОЈЕ НИСУ РЕДОВНЕ

Школа, као организовани субјект, појављује се у различитим облицима од најранијих времена људског друштва и вероватно је најстарији организациони облик стваралачког љутског деловања. Појављује се у свим друштвима, свим државама, свим народима и у свим временима. Тешко је навести пример љутске стваралачке активности која тако дugo траје у љутском роду. Ова важна чињеница указује да је школа оригинални феномен који се не може поистоветити ни са једном другом организованом љутском делатношћу. Дакле, поћићемо од премисе да је школа органски важна за човечанство и да задовољава незаобилазну љутску потребу за учењем и откривањем света око себе и у себи, односно, да школу ништа не може заменити. Како наведена премиса не би остала магловита и песнички неодређена, најпре ћемо извршити појашњење извесних појмова са циљем да сузимо одреднице шта је школа или шта би требало да буде.

Шта је **школство**, а шта **образовање**?

ШКОЛСТВО је систем заснован на тржишним принципима, све своди на бројке и статистику, а просветној олигархији доноси могућност за висок степен контроле школа. **ЦИЉ: профит**.

Школство је логична последица просветне олигархије јер јој омогућава висок степен контроле школе разним условљавањима (финансирање, број запослених, обим градива, стручна усавршавања, број одељења, увећавање бирократских захтева итд.).

ОБРАЗОВАЊЕ је изведено из речи **ОБРАЗ**, и означава:

- *Све активности које оспособљавају да се сачува образ – постизање самоспознаје, сазнавање ко смо,*

- процес оспособљавања за сагледавање света у целини како би ђак постао кадар да сам одреди сопствено место у микро и макро свету.

ЦИЉ: самоспознаја и спознаја смисла знања – смисла учења.

На делу је процес одумирања образовања у корист настајања школства. Одумирање образовања има велики број испољавања. Знаци испољавања одумирања образовања су:

1. *Из школе се измешта све више просветних питања о којима се одлучује (уџбеници, избор наставника, програми, календар, број ђака, екскурзије итд)*
2. *Непостојање ниједне струковне организације коју чине и воде наставници,*
3. *Наметање синдиката просвете као заступника наставника чиме се просветна питања замењују синдикалним – маневар прос. олигархије да преузме потпуну контролу над просветним питањима,*
4. *У школи: наставници су мањина у ШО, СР наступа из позицији борбе за привилегије свог детета а не за интерес школе, ЂП оцењује рад наставника.*

У измештању просветних питања иде се толико далеко да се прописују и, за школу тако особене ствари, као што су начин и место прославе матуре, начин формирања смена, начин дистрибуције уџбеника, карактер стручних екскурзија, ограничења стручног усавршавања наставника (само одобрени семинари из Каталога се проглашавају инструментом усавршавања а не изражена потреба наставника) итд. Следећи корак одумирања образовања огледа се у најави обједињавања заједничких служби за више школа, па ће тако више школа имати једну исту П-П службу, секретара, педијатра, а вероватно и теткице или директора.

Драстичан вид одумирања образовања је непостојање ниједне струковне организације (коју чине и воде наставници а која се финансира из буџета као, нпр. Заводи или Национални просветни савет) на рачун мноштва просветних синдиката који већ деценијама демонстрирају успешну кохагитацију са просветном олигархијом.

И унутар саме школе бројни су показатељи одумирања образовања. Школа, иако није исказала потребе, има тела која су преузела њене ингеренције. У школском одбору наставници су мањина. У Савету родитеља створена је трибина за јалове расправе јер родитељи нису у позицији да сагледају потребе школе због много разлога. Ђачки парламент легализовао је могућност да ћаци оцењују наставнике. Ученичке задруге легализују рад

предузећа која стварају профит а која су сасвим аутономна и потпуно ван надлежности школе (немају никакве законске обавезе према школи, а школа има све логистичке обавезе према задрузи, чак и трошкове оснивања задруге).

Да бисмо стигли до одређења шта је школа, треба знати шта школа није:

- **Школа није стваралац профита** (*за стварање профита није потребно образовање; извори профита су промењиви па би се због тога школа налазила у непрекидном лутању за новим наставним предметима који оспособљавају за рад),*
- **Школа није естрада** (*естрада је непродуховљена испразна институција без икаквих принципа и скрупула, обезличени ринг за насамарене потрошаче немоћне да спознају свој идентитет па несвесно утешу траже у општој обесмишљености)*)
- **Школа није забава и разбибрига** (*непрестана грозница за стално новим надражајима, што у основи јесте забава и разбибрига, представља перфидан облик зависности који води у лењост и отуђење сваке врсте).*

Шта школа јесте?

- *Школа је место сусретања ђака са новим слојевима самога себе а након тога и са осталим светом,*
- *Школа је саговорник са ђаком а све више психолошка подршка његовим родитељима,*
- *Школа је плод дуге успешне праксе (лаганог непрестаног раста примереног природним потребама друштва, државе и народа).*

Да ли се ико запитао зашто је најшколованији део јавног сектора српског друштва најмање плаћен (просечна плата у просвети је мања од просечне плате у Србији)? Ово питање отвара читаву дебату која није предмет тренутног предавања. Илустрације ради, рафално ћемо, слободним стилом, набројати нека од питања које све врсте задатака обухвата школа:

- *Да ли чува туђу децу?*
- *Да ли учи туђу децу?*
- *Да ли ђацима исправља лоше радне навике донесене из куће?*
- *Да ли ђацима открива зашто треба да живе у Србији и за мању плату?*
- *Да ли им објашњава зашто се Срби бомбардују сваких пола века?*
- *Да ли их учи да избегну нове геноциде у будућности?*
- *Да ли им открива шта је другарство и узајмно помагање друга?*

- Да ли их учи да трпе неправду и припремају се за жртвовање када порасту?
- Да ли им објашњавају зашто се читају књиге, зашто се уопште учи?
- Да ли им објашњава зашто се поштују старији а пазе млађи?
- Да ли испуњава реформе просветне олигархије?
- Да ли подиже споменике, објављује заборављене књиге?

Питања се могу низати у недоглед јер не можемо навести област људског друштва којом се школа не бави. Дакле, рад школе је мултидисциплинаран и практичан. не можемо навести област људског друштва којом се школа не бави (Војска? Полиција? Контраобавештајна делатност? Дипломатија?). Рад школе је конкретна примена свега што је теоретисано у школским хијерархијским слојевима изнад школе. Рад школе је пракса и реалан живот.

Ипак, мора се изнаћи оквирна одредница шта је школа. Школа је једињење свих набројаних (и ненабројаних) елемената настало са намером да се задовоље урођене врлине људске природе.Школа је институција за стварање тачака срастања ђака са системом вредности којем их подучавају наставници.Школа је незамењива институција просвећивања. На први поглед овакав став према школи може изгледати претерано. Зато се природно намеће питање, ако школа подразумева све набројано, да ли школа има потенцијала за све набројано? Одговор на ово питање изискује један посебан рад који би превазишао тренутну тему и зато ће бити само набројане неке чињенице које упућују на одговор:

- Школа ради и када је држава под окупацијом,
- Школа ради и када је наставничка плата мања од цене једног ручка у мало бољој кафани,
- Школа ради са факултетским кадром и када у држави од 100 грађана тек 6 заврши факултет (државни),
- Школа ради и кад нема цео кров, и кад има више ђака него школских столица, и кад је интерактивну таблу видела само на слици, и кад нема свечану салу, просторије за отворена врата, клуб за предах, апарат за бесплатну кафу,
- Школа ради и кад јој околне куће узурпирају плац да би могли паркирати кола или извести псе да се на миру олакшају,
- Места где се затвори школа почињу своје одумирање,
- Школа ради и када је прогласе да не зна да ради.

Констатујући да је школа место ангажовања најобразованијег дела друштва који су најмање плаћени део јавног сектора, да имају задатак да се баве у некој форми свим областима људског друштва, намеће се ново питање како је могуће да овакав феномен уопште постоји? У чему се састоји ентузијазам који греје вековима просветне раднике? За расветљавање овог сложеног феномена љутског друштва, поћићемо од дефиниције слободе по Достојевском:

Слобода је прикривена свест о сопственој снази.

Школа се понаша у складу са овом дефиницијом. Школа је плод изузетно дугог периода настајања (можда је најстарија људска институција која још траје). Школа има изузетне потенцијале за све сфере љутских потреба. Одавде произилази евидентна и континуирана виталност школе. За то се може изнети много доказа, а неке од њих су:

- *Школа је место афирмације свих људских врлина што је најсушна потреба људског бића,*
- *Мрачна страна човека најбезболније се осуђује у школи,*
- *Школа је једина институција коју је човек измислио а да то није урадио из користолубља (не важе се приватне школе),*
- *Дугорочно посматрано, човек (индивидуално и друштвено) опстаје само ако је развио врлине а обуздао мрачну страну своје природе,*
- *Школа је једина људска институција срасла са породицом.*

Вратимо се са ових теоретских разматрања школе као феномена човечанства, на живу праксу, и још конкретније на актуелну борбу са корона вирусом. Ако је школа мултидисциплинарна како смо закључили, произилази да је кадра да се успешно постави у условима примене противепидемиолошких мера. Гледано сасвим конкретно, овај њен потенцијал потврђује се следећим појавама:

- *Наставник у ученици је "увежбан" да контролише сваки покрет ћака, па је кадар, без додатних обука, да контролише примену противепидемиолошких мера,*
- *Школа је кадра да у продуженом периоду добија од родитеља податке о евентуалним симптомима болести ћака и систематизовано их упути здравственој служби,*
- *Школа је кадра да процени потребу селективног или потпуног затварања и прекида наставе због заразе,*
- *Школа је кадра да најоптималније процени потребе и количине дезинфекцијоних средстава и оптимално их чува,*

- Наставници одређених предмета (биологија, хемија, физичко васпитање) делимично су стручни у поступању против епидемије због свог општег факултетског образовања,
  - У школи се у исто време, на истом месту, појављују иста лица што омогућава висок степен увида у кретање евентуално заражених лица.
- Све ово указује на закључак:

**ШКОЛА ЈЕ, ИЗУЗЕВ ЗДРАВСТВЕНИХ УСТАНОВА,
НАЈСИГУРНИЈА ЈАВНА УСТАНОВА У СРБИЈИ.**

У условима потпуног затварања школских објекта, када се показало да званични просветни систем нема спремне одговоре нити инструменте за санирање кризне ситуације, а школа изненада препуштена сама себи, у тој изненада искрслој слободи школа да поступају према својим опредељењима, у најкраћем року изнађена су успешна решења која су, упркос брзометном формирању, данас евидентно успешни видови рада са ћацима. ОШ“Старина Новак“ их је у пракси применила и тиме доказала најмање три чињенице:

1. Школа је кадра сама доноси добре одлуке чак и у ситуацијама које нису редовне,
2. Школа је способна да без додатних улагања изнађе методе до којих нису могли доћи органи ресорног министарства који су предвиђени да се само тиме баве и тако пружају подршку школи,
3. Невероватно кратак период осмишљавања нових метода рада које су се у пракси показале веома успешне, указује да је у самој школи одувек постојао потенцијал који није имао простора да се афирмише.

Активности које су осмишљене у највећој брзини и применом донеле добре исходеу ОШ“Старина Новак“ су следеће:

- Школска платформа за учење на даљину,
- Продужен боравак на даљину,
- Дигитални музеј,
- Веб радио,
- Школски часопис (електронски и штампани),
- Рад са предшколцима на даљину,
- Дигитална веб телевизија,
- Смотра кућних љубимаца.

Школска платформа за учење на даљину

У условима када школа изгуби могућност да извршава своје задатке на уобичајен начин, односно да омогући, координира и обједини комуникацију између ученика, наставника, родитеља, стручних служби, школске администрације и виших образовних инстанци – теоретски задатак једне платформе био би да све то надомести. Дакле, циљ такве платформе морао би бити постављен много шире од реализације неког образовног програма или само обуке на даљину. Укратко главни циљ би био да школа, колико је то могуће, своју досадашњу улогу и активности реализује на једној виртуелној, обједињеној платформи.

Иако су изазови у конкретној ситуацији, насталој средином марта месеца текуће године, били бројни задржао бих се само на два основна, а то су:

- *кратак рок за припрему платформе и*
- *решавање техничких питања.*

По проглашењу ванредног стања 15. марта 2020. године, школама је наложено да практично одмах пређу са редовног извођења наставе на извођење наставе на даљину. У том моменту постојало је тек неколико ресурса на које се могло рачунати при овако наглом преласку на учење на даљину, а то су:

- *Настава преко канала РТСЗ,*
- *Електронски дневник и*
- *Школски веб сајт.*

Једини могући избор у таквим околностима да школа задржи своју обједињујућу улогу у процесу јесте постављање платформе на школској веб страници. Ту долазимо и до конкретних техничких проблема које је требало решити у року од 1 до 2 дана. Сајт је било неоходно припремити и у дизајнерском и техничком смислу. Пре свега, почетна страница је морала бити израђена тако да што већем броју корисника омогући приступ материјалу и неопходним информацијама, уз што мање навигације. Такође, стари шаблон сајта је требало пребацити на нову, респонзивну платформу

(платформа прилагодљива у зависности са ког уређаја се чита), уз задржавање постојеће структуре и материјала, који су корисници навикли да проналазе на одређеном месту. Многи веб дизајнери и девелопери би овај задатак оценили као нешто захтевније од израде новог веб сајта, јер поред стручности и избора праве платформе захтева и добро познавање структуре сајта какав је сајт ОШ „Старина Новак“, са више стотина страна, повезаних објава и докумената. И на крају још један можда мањи технички проблем који је требало решити јесте проширење капацитета код провајдера хостинг услуге (место на коме се налази сајт, односно школски домен). Јер преко тог сервера не само да би био дистрибуиран материјал и информације, већ би се и комуникација путем електронске поште одвијала преко овог домена. У следећем делу ћемо се детаљније дотаћи и избора начина комуникације. Када говоримо о изазовима подразумева се и да су ту увек присутне потешкоће финансијске природе и немогућност ангажовања довољно стручних људи у дужем периоду.

Пре самог почетка реализације пројекта било је неопходно **обавити договор са учесницима, дефинисати модел функционисања, а затим и координирати активности**. Главни састанак на коме су обављене консултације са учесницима, а затим дефинисан и нацрт модела функционисања одржан је 17. марта 2020. године. Основни параметри за функционисање платформе које је требало дефинисати су следећи:

- *утврђивање минималних техничких услова и нивоа знања учесника;*
- *начин комуникације и протока материјала;*
- *номенклатура материјала;*
- *техничко и дизајнерско прилагођавање школског сајта и*
- *даљи развој и увођење додатних алата.*

Што се тиче утврђивања минималних техничких услова и нивоа знања учесника мора се увек поћи од оних учесника који су у том погледу у најслабијој позицији, како би сви могли у потпуности бити укључени у рад платформе. Времена за додатну обуку и усклађивање није било, али је планирано да се такве ствари раде у ходу и да се платформа временом

развија. Постигнута је сагласност око тога да ће сваки наставник и ученик, као и остали учесници, поседовати рачунар и конекцију на интернет. У погледу минималног нивоа знања сагласност је постигнута на томе да сваки учесник зна да изради текстуални документ, евентуално дода графичке елементе и изради презентацију; затим и да материјал прослеђује и комуницира путем електронске поште.

Свим наставницима отворени су и стављени на располагање мејл налози на школском домену starina.rs, чиме је обезбеђено обједињено администрирање налога, али и много важнији ефекат унiformности, односно да школа стоји иза свега. У том погледу сачињено је и неколико стручних упутстава у којима је учесницима детаљније објашњен овакав начин комуникације и дистрибуције материјала, док су се текуће и важне информације из овог сегмента налазиле и у дневним саопштењима директора школе.

С обзиром да се ради о обједињеној платформи, прецизна номенклатура материјала који се размењује је јако битна за бржи проток и значајно умањивање могућности грешака. У том смислу је одређени документ морао што прецизније и концизније садржати следеће елементе:

- *хронолошка одредница;*
- *на коју област или предмет се односи;*
- *кому је намењен и*
- *одредницу садржаја.*

Хронолошка одредница би био број који би омогућавао да се одређени документ препозна и касније прецизно сортира према хронологији у односу на остале документе, било да се ради о броју наставне недеље или броју наставне теме.

Иза хронолошке одреднице налазила се скраћеница од три слова која је била дефинисана за сваки предмет. Изјутра би ишао и број разреда на који се документ односи. И на крају одредница садржаја документа, односно назив наставне активности. Садржајна дредница у документу је била битна и у

смислу да се користила и као текст који се објављује на платформи. Постојали су и одређени захтеви техничке природе при именовању материјала, те је било неопходно да се приликом именовања користе само латинична слова из енглеског распореда. Око питања номенклатуре је такође објављено упутство и дата је могућност корисницима да траже додатна појашњења.

Постојећи школски сајт је израђен пре десетак година, када мобилни уређаји са малим екранима нису имали готово никакав удео у коришћењу интернета. Развојем мобилних телефона и оперативних система за исте удео мобилних уређаја на интернету се пре пар година попео на 50%. Тиме се свакако јавила и потреба да сајтови буду прилагођени за различите величине екрана (термин познат као респонзивност сајта). Ово прилагођавање може бити доста осетљиво, нарочито када се тежи задржати постојећа структура и систем веза на сајту. Зато се многи веб дизајнери увек у том случају опредељују за израду новог сајта као извеснију солуцију. С обзиром да је сајт ОШ „Старина Новак“ и пре постављања платформе за учење на даљину био доста развијен и посвећен, израда потпуно новог сајта не би било добро решење. Прилагођавање школског сајта јесте био и пре део планова школе, али је одгађан због недостатка времена и средстава да се уђе у овакав подухват. Међутим, сада је већ сама ситуација налагала да се тако нешто уради. У техничком смислу бих се само задржао на томе да је за прилагођавање сајта, рађеног на чистој HTML/CSS платформи, урађено помоћу библиотеке скриптова и формата „бутстррап“ (bootstrap). У дизајнерско-визуелном смислу приоритет је био да се што више садржаја смести на почетној страни, али да се истовремено обезбеди добра прегледност и лако проналажење жељеног садржаја од стране корисника/посетилаца. За сваки предмет и разред су дизајниране „кућице“ са називом предмета и разреда и адекватном позадином и графиком који асоцирају на дати предмет. Након прилагођавања почетне стране израђене су и нове странице за активности које су предвиђене као подршка учењу на даљину (лист „Новак“, Дигитални музеј, акција „лепо је код қуће“, припремна настава), а усклађене су и неке битне, постојеће стране – контакт, упис, родитељи. Нове вести се, такође, објављују на новим страницама.

Нова платформа за учење на даљину је постављена и отпочела са радом 19. марта 2020. године. У периоду који је следио, поред објављивања редовних материјала, кренуло се и са увођењем и развијањем нових алата и могућности. У том погледу сачињена су додатна стручна упутства. Једна од првих ствари која је уведена јесу гугл упитници, који су погодни за тестирања. За ову сврху је поред текстуалног упутства сачињена и видео лекција. Учесници су имали на располагању и телефонску и даљинску подршку стручног лица (администратор). Изја тога је постављен и модел демо гугл учионице, на који су наставници могли да се пријављују и виде како то изгледа у пракси и касније примене овај алат у настави. Кориштено је и доста екстерних мултимедијалних извора, а неки наставници су креирали и сопствене мултимедијалне садржаје.

У следећој табели приказана је упоредна анализа ОШ „Старина Новак“ и 3 школе које на свом сајту нису имале директно обједињену платформу за учење на даљину.

	ОШ „Старина Новак“	Школа 1	Школа 2	Школа 3
Број посета	27.000	3.464	1.373	791
Број посетилаца	5.025	1.880	689	512
Број ученика у школи	671	830	412	390

Подаци се односе на месец април 2020. године, а алат коришћен за прикупљање статистике је awstats.

У следећој табели приказана је упоредна анализа ОШ „Старина Новак“ и 3 школе које су на свом сајту имале неки вид обједињене платформе за учење на даљину.

	ОШ „Старина Новак“	Школа 1	Школа 2	Школа 3
Број посета	28.415	7.900	4.200	7.100
Број посетилаца	3.234	2.000	1.600	2.500
Број ученика у школи	671	827	1082	

Подаци се односе на месец мај 2020. године, а алат коришћен за прикупљање статистике је google analytics. Статистички алат google analytics је на нове стране сајта ОШ „Старина Новак“ уведен током априла месеца 2020. године и први подаци доступни за цео месец односе се на мај 2020. године.

Продужени боравак на даљину

Појам “боравак на даљину” је створен у школи без предходних детерминати нити помоћи званичних образовних институција, Надлежно министарство није дало савете како да ради “боравак”. Због тога су морале да се дефинише концепт боравка на даљину. Он се заснивао на следећим одредницама:

- - користи се школска платформа за учење на даљину,
- - дефинишу се теме са задацима и упутствима за ђаке који се укључују у овај вид активности,
- - теме се мењају сваког дана (једна учитељица је задужена за једну дневну тему), а пристигли радови на тему се систематизовано приказују на платформи,
- - одржава се стални контакт са родитељима.

ИСХОД: на укупно 29 тема пристигло је укупно 173 дечијих радова.

Дигитални музеј

Дигитализација и виртуелност музеја је светски музеолошки тренд,

Полазне предпоставке да формирање дигиталног музеја су биле:

1. у време карантине породице су на окупу што је прилика за интезивније породичне приче,

2.у карантину се појављује простор за разна кућна поспремања и новог откривања породичних артефаката.

Као и код формирања концепта продуженог боравка на даљину, и код дигиталног музеја школа није имала никаква упутства ресорног министарства и његових специјализованих тела. Ипак, брзо су утемељене следеће одреднице дигиталног музеја:

1. фотографисати породичне вредне предмет и дати опис о пореклу, функцији, старости, занимљивости, анегдоте,

2. Овакви прилози се достављају на посебан мејл музеја и систематизују у колекције:

1. предмети науке и технике; 2. предмети за свакодневну употребу; 3. збирка старих докумената; 4. збирка старих фотографија; 5. уметничка збирка; 6. збирка старог штампаног материјала; 7. сакупљачке и хоби колекције.

ИСХОД: укупно објављених прилога 170 (у периоду потпуног карантина)

Школски часопис

Часопис се може објављивати у две форме: електронски и штампано. Електронски, часопис НОВАК је отворио позив за слање прилога за следеће рубрике:

- Приче ученика
- Песме ученика
- Песме ученика на енглеском језику
- Уметнички радови ученика (фотографије, цртежи, снимци рецитовања)
- Фото-прилози и карикатуре,
- Текстови наставника сарадника,
- Фото изазов #ЛЕПОЈЕКОДКУЋЕ

Закључак

Школа је по својој природи мултидисциплинарна установа. Почива на раду најобразованијих појединаца друштва иако су најмање плаћени у државном јавном сектору. Потенцијал школе је неискоришћен због наметнутих ограничења која је поставил законодавац. У условима који нису редовни показује се да не постоје званични системски механизми реаговања и да се

због тога отвара празан простор у коме школе могу испољити сопствене могућности. Оваква изненадна прилика се указала због избијања пандемије COVID-19 и, најпре у условима потпуног престанка рада школа у школским објектима а касније увођења комбинованим моделима извођења наставе – школе су саме осмислиле решења за бројна практична питања која омогућавају основни циљ образовања и сврху школе.

НИКОЛА СТЕВАНОВИЋ

психолог у ОШ "Старина Новак"

УПИС У ПРВИ РАЗРЕД И РАД СА ПРЕДШКОЛЦИМА У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ (предавање преко ZOOM-а)

Процедура уписивања• ученика у први разред Основне школе "Старина Новак"

Уписивање у први разред основне школе за већину родитеља доноси једно ново неописиво искуство препуно стреса. Тако да многи родитељи, посебно родитељи који први пут имају првака, почну да се интересују за упис још на почетку школске године, када дете крене у припремни предшколски програм. Почне распитивање за оно што школа нуди и почему се издава од других школа, какве су учитељице, техничка опремљеност школе, које ваннаставне активности нуди и слично.

Родитељи чије пребивалиште не припада територијално школи су у обавези да најкасније до 1.2. поднесу молбу, како би обезбедили место свом детету у школи коју су изабрали. Након тога сви родитељи (припадају територијално школи и они који су поднели молбу) се пријављују путем школског сајта (starina.rs) и у делу за упис попуњавају пријаву за упис са неким основним подацима и контакт телефоном. Том приликом се изјашњавају да ли им за тестирање висе одговара преподневни или поподневни термин, што је драгоценна информација приликом планирања термина за тестирање.

Након тога се приступа заказивању и обављању лекарских прегледа. Да би дете добило потврду да је здраво и спремно за школу мора добити позитивно мишљење следећих стручњака: офтальмолог, оториноларинголог, физијатар, стоматолог, логопед, педијатар и даје уредно вакцинисано.

Затим се прибављају потребна документа из надлежних институција: извод из матичке књиге рођених, држављанство, потврда пребивалишта и након обављеног припремно предшколског програма се добија и потврда о завршеном предшколском.

Када су сви поменути услови испуњени приступа се заказивању тестирања, које у школи обављају педагог и психолог и тиме се завршава упис у школу.

Новине у поступаку уписивања ученика у први разред Основне школе “Старина Новак” због ванредне ситуације у земљи:

Уписивање првака за школску 2020/21. годину је изменено због новонастале ситуације у држави, због ванредног стања изазвано пандемијом корона вируса (COVID – 19). Осим уобичајених корака који се односе на пријаву деце која припадају школи путем школског сајта и подношење молби за родитеље који немају пребивалиште на територији школе, потребно је урадити још неке кораке. Свакако је био план да се ове године измене процедуре уписа и да се олкша родитељима поступак прибављања потребне документације. Родитељи су најпре исказивали жеље за школу путем система еУписа, слична процедура је већ постојала у нашој школи, јер су родитељи подносили пријаве путем нашег сајта.

Када је објављен прекид ванредног стања донета је одлука о времену у ком ће се обављати упис ученика у први разред. Тако да су родитељи путем система еУписа заказивали термин за тестирање и упис у школу. Главна новина се огледала у томе да родитељи више не морају да обилазе институције и набављају потребну документацију, већ су доласком у школу могли да се изјасне да желе да се службеним путем, а уз помоћ система еУписа сва документа пробаве одједном.

Ове године упис ће трајати од 1.6. до 20.7. 2020. свакако ће заинтересовани родитељи моћи да изврше упис детета до 31.8. 2020.

Ове школске године је за сада интересовање исказало 112 родитеља будућих првака, што није коначан број, јер упис још увек траје. Од почетка уписа до данас (12.6.) је укупно тестирано и уписано 52 ученика.

Прве импресије о уписаним ученицима:

- Велики број деце која имају одлична постигнућа,
- Велики број незреле и неспремне деце,
- Три ученика који ће бити у пратњи асистента.

Примери неких одговора:

„Поштовани Љубиша,

Хвала Вам на послатом раду. Поручите Матији да је сјајно урадио рад и да сам јако задовољан колико се потрудио. Сада је показао да је велики и спреман за школу.

Поздрав,

Никола Стевановић“

„Поштована Софија,

Хвала на послатим радовима. Сјајни су. Поздравите Димитрија и поручите му да су радови јако добро урађени и да смо поносни што је наш ученик.

Поздрав,

Никола Стевановић“

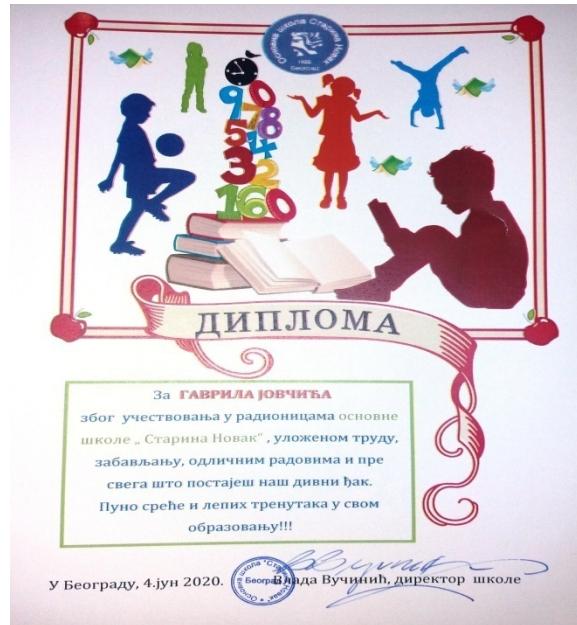
Теме радионица и број пристиглих радова

У протеклом редиоду је било 30 радионица, а број пристиглих радова је преко 400. Учествовало је више од половине ученика, неки само на једној или две теме, а многи су учествовали у већем броју тема.

Радови се могу поглдати на страници школе у делу Упис, као и у Зборнику стручних радова просветних радова одржаних у Вршцу.

Прве дипломе за највредније будуће прваке

Сви будући прваци који су учествовали у бар једној радионици су добили своје прве школске дипломе. Након тестирања је психолог школе уручио прваку своју дипломицу и честитао му на освојеној уз договор да ће се дете потрудити да их осваја што више и у даљем школовању. Деца су посебно била одушевљена што могу зид своје собе да украсе дипломом која сведочи о њиховом труду и раду.

Упис ученика у први разред основне школе школске 2021/22. године у време пандемије

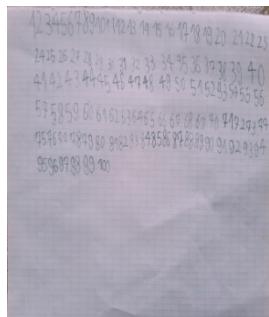
Упис у школској 2021/22. години, иако је на снази било ванредно стање због епидемије Ковид 19, је текао на уобичајени начин. Што значи да с упис вришио у периоду од 1.4. 2021. До 31.5. 2021. А сви уписаны ученици су прошли кроз уписну процедуру и извршена је процена спремности за полазак у први разред. Родитељи су путем еУписа исказивали заинтересованост за упис и имали могућност да закажу термин уписа и тестирања, школа је пружила и могућност родитељима да могу контактирати школу и у договору са педагогом и психологом школе заказати термин тестирања.

Пре уписа је школа спровела само неке од својих препознатљивих промотивних активности. Учитељице четвртог разреда су припремиле неколико онлине радионица за будуће прваке, а они су своје продукте рада слали школи и ти радови се могу пронаћи на сајту школе. Радионице су биле на следеће теме:

1. „Моја школа“
2. „Васкршње чаролије“
3. „Моја мама“
4. „Зима, зима е па шта је“
5. „Свети Сава“.

Због епидемиолошке ситуације одзив је био знатно слабији у односу на прошлу годину, могуће да је томе допринела и необавештеност или је разлоог у томе што деца више воле контакт уживо и да су се заситила онлине рада.

Пристигли радови су:

У школској 2021/22. години је уписано 78 ученика првог разреда, који су распоређени у 3 одељења. Укупно је 26 девојчица и 52 дечака који чине 99. генерацију Основне школе „Старина Новак“.

СЊЕЖАНА ЂИВША

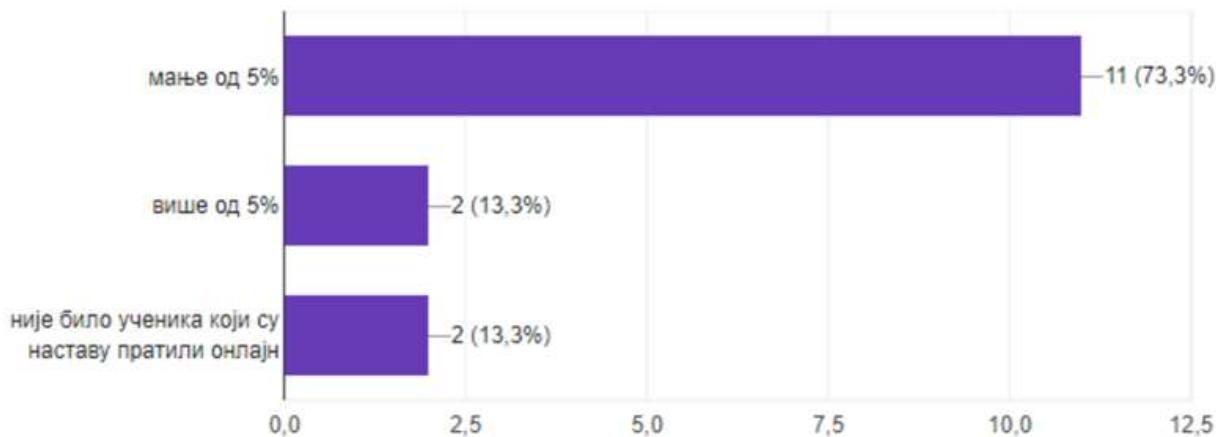
учитељица

РЕАЛИЗАЦИЈА РАЗРЕДНЕ НАСТАВЕ У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ (предавање преко ZOOM-а)

Анкета је спроведена у форми гугл упитника, садржи 12 питања. Колеге су имале могућност да бирају један од понуђених одговора, или да описно одговарају на поједина питања, тј. Да дају свој суд, мишљење о појединим аспектима овог модела наставе и њеној реализацији. Гугл упитник садржи 12 питања. Упитник је попунило 15 од 18 учитеља (83%). Учествовало је:

- 5 од 5 учитеља првог разреда*
- 4 од 5 учитеља другог разреда*
- 3 од 4 учитеља трећег разреда*
- 3 од 4 учитеља четвртог разреда*

ПИТАЊЕ 1. Просечан број ученика (на недељном нивоу) који су наставу похађали онлајн током школске године.

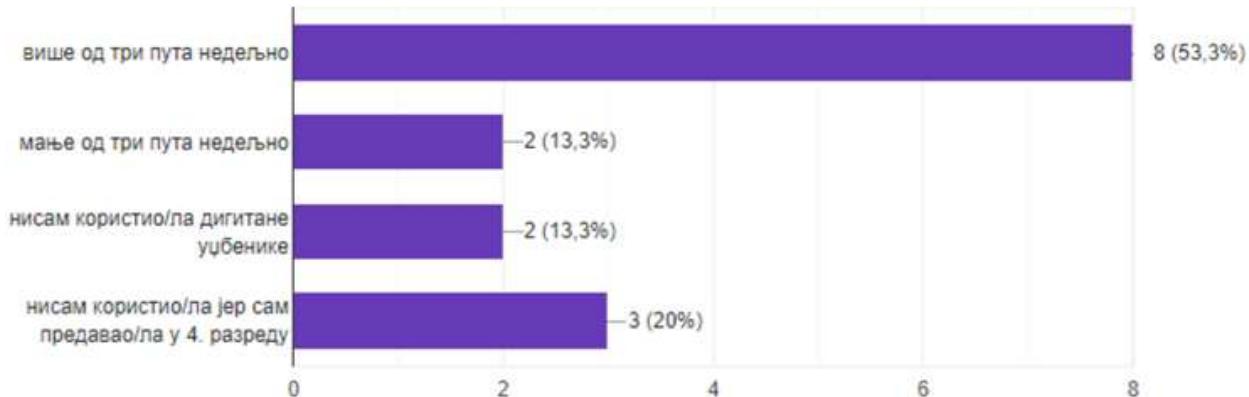
Видимо да је највећи број ученика наставу похађало у школи, а да је број ученика којису наставу похађали онлајн варирао, јер су имали могућност избора начина похађања наставе.

ПИТАЊЕ 2. Колико дневно вам је било потребно за припрему (израду планова и припрему материјала) за час са артикулацијом од 30 минута?

- 1сат 5 од 15 (33,33%)
2сата 8 од 15 (53%)
Више од пола дана 1 од 15 (6,66%)
30 минута 1 од 15 (6,66%)

Колегама је у највећем проценту било потребно 2 сата за припрему материјала, трећни број колега за припрему је био потребан један сат, једном од нас пола дана, а другом пола сата. Према овим подацима рекла бих да је ово време у ствари укупно време за припрему часова који трају пола сата.

ПИТАЊЕ 3. Колико често сте користили дигиталне уџбенике у настави (1.2. и 3. разред)?

Пропорционално исти број колега је користио дигиталне уџбенике мање од 3 пута или их уопште није користио.

ПИТАЊЕ 4.На који начин сте интегрисали часове?

- Међупредметна корелација
- редовно планирање
- Квалитетна припрема

То је заиста оно што и јесте најважније, колеге су то јасно издвојиле, а морам признати да је то било веома напорно због мањка времена.

ПИТАЊЕ 5. На који начин сте обрађивали градиво са децом са посебним потребама који су наставу пратила онлајн?

- Два ученика са посебним потребама
- прилагођавање материјала и слање родитељима ученика

У млађим разредима имали смо два ученика са потешкоћама у развоју који су наставу пратили онлајн (по један ученик у 1. и 2.разреду). Учитељи су прилагођавали материјал и добијали повратену информације од родитеља. У одговорима нису прецизирани начини обраде и утврђивања градива. Један сам од учитеља који је имао ученика са посебним потребама и нисам на исти начин припремала материјал за обраду и утврђивање градива. (за обраду сам користила презентације, а за утврђивање градива наставни листић).

ПИТАЊЕ 6.

а) На који начин сте вредновали ангажовање ученика у активностима секције, допунској и додатној настави?

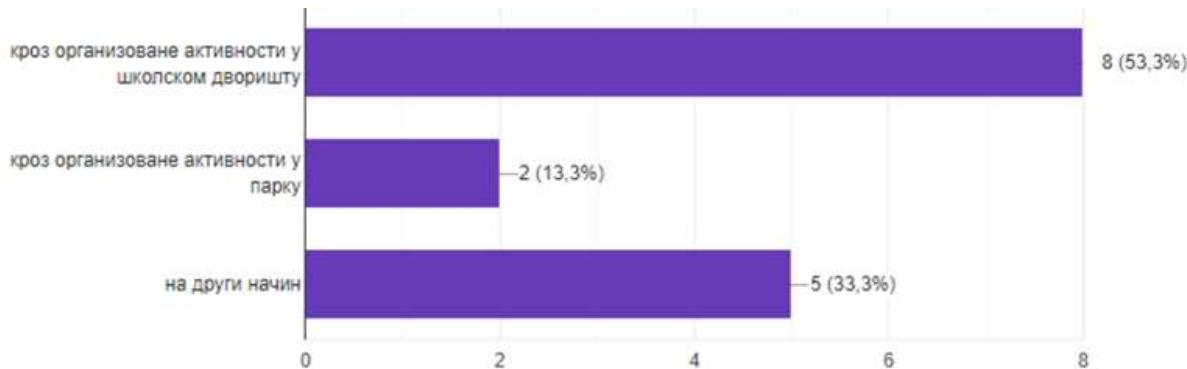
- Формативно
- Похвалом
- истицање добрих примера
- слањем радова на такмичења или учешће на такмичењима
- презентација радова

б)Шта вам је представљало потешкоће у реализацију ових видова наставе?

- изостанакдиректнекомуникације
- додатнопојашњавањеодређенихсадржаја
- потешкоћетехничкеприроде
- реализацијаонлајн
- недостатаквремена

ПИТАЊЕ 7.

а)На који начин сте остварили социјалне односе међу ученицима који су подељени у две групе (група А и група Б) током школске године?

6)Уколико је ваш одговор на претходно питање био на други начин, наведите који.

- Размена порука
- Прављење честитки за слављеника из друге групе
- Дружење ван школе и у школском дворишту
- Сваког дана је по један ученик из боравка долазио у групу која је имала наставу како би се упознао са остатком одељења

ПИТАЊЕ 8.Који начин сарадње са родитељима вам је био најефикаснији?

- Вибер група
- Телефонски разговори
- Индивидуални сусрети у дворишту

Ови одговор показују да су облици сарадње са родитељима били у складу са епидемиолошком ситуацијом, а ипак били ефикасни.

ПИТАЊЕ 9.Да ли сте и на који начин узели учешће у такмичењима, конкурсима, смотрама и хуманитарним акцијама у организацији школе (наведите)?

- Сви и су узели учешће - онлајн - у просторијама школе

Желим да истакнем да су сви узели учешће у разним ликобним, литературним конкурсима, на дигиталним приредбама поводом Дана школе и Савиндана, хуманитарним акцијама „Дружине Старица Новак“, Смотри кућних љубимаца, а они су организовани онлајн. У просторијама школе организовано је такмичење из математике.

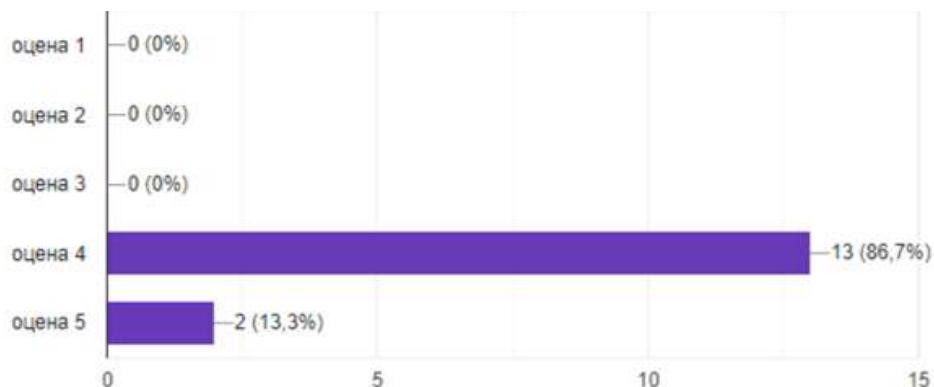
ПИТАЊЕ 10. Наведите неколико предности начина извођења наставе у школској 2020/21. години.

- рад у мањим групама; могућност квалитетнијег индивидуалног приступа сваком ученику
- Вибер родитељски састанак
- Бољи увид у знање ученика
- Нема дисциплинских проблема
- Успешна онлајн реализација ван наставних активности и поред пандемије
- Смењен број непотребних контаката са родитељима
- Већа посвећеност неких родитеља и активније укључивање у рад садецом

ПИТАЊЕ 11. Наведите неколико недостатака начина извођења наставе у школској 2020/21. години.

- маске
- две различите групе
- краће време за реализацију часа
- исцрпујуће понављање сваке лекције два пута
- недостајање социјалне интеракције (дружење)
- онлајн часови допунске и додатне наставе, секције
- немогућност реализације неких ваннаставних активности (клизање, позориште)
- неусклађеност плана ЗУОВ-а и редослед алекција у уџбенику.

ПИТАЊЕ 12. Како бисте оценили квалитет реализоване наставе у вашем одељењу током пандемије?

Одговори на ово питање показују нашу самокритичност, јер 13 учитеља сматра да је квалитет реализоване наставе на нивоу оцене врлодобар 4, а двоје колега је сматра да је то за оцену одличан 5. На основу овога можемо да закључимо да је реализација разредне наставе у доба пандемија била веома успешна. Можемо да будемо поносни на то како смо одговорили на изазове у реализацији наставе у прошлој школској години, а верујем да ћемо бити успешни и у предстојећој школској години.

ЂАЧКИ РАДИО – ЕФИКАСНО НАСТАВНО СРЕДСТВО И У ВРЕМЕ ПАНДЕМИЈЕ (предавање преко ZOOM-а)

Завршена је још једна година, шеста по реду, емитовања програма *Радија НОВАК*, могу слободно рећи, предности наше школе, нечега по чему постајемо препознатљиви у бројној породици основних школа. Наш радио је први школски радио који самостално емитује програм, има своју концепцијску или програмску шему, свој тајминг емитовања и наравно бројне сараднике у школи како ученике тако и наставнике и стручне сараднике и сараднике ван школе... и госте познате личности, писце, песнике...

Школски радио је наставно средство, зато што радио, или рад на радију, помаже бogaћењу и стицању специфичних знања и вештина, одређених навика и њиховом усавршавању ... а све кроз облик учења који можемо назвати *информалним*. Информално учење је онај облик учења који резултира из дневних активности везаних за посао, породицу или слободно време. Информално учење је у већини случајева ненамерно из перспективе лица које учи. Као што се дете учи играјући се тако и сарадник нашег, школског радија учи радећи на радију, читајући дате му, готове текстове или оне чији је аутор сам, правећи ауторске прилоге или целе емисије, радећи као радијски новинар, спикер или водитељ. Ученик који је припремио биографију писца или песника за радијско емитовање већ је научио нешто о том аутору... итд. Наши ученици су ствараоци нашег радио програма. Сви ученици наше школе су потенцијални сарадници нашег радија, сви могу да се јаве и донесу одређени, припремљени материјал за емитовање. Али „озбиљних“ сарадника, оних који су свакодневно ту, је двадесетак. Стални сарадници су ранијих година били углавном ученици старијих разреда. Нажалост, у протеклој школској години радио се ослањао само на рад заинтересованих ученика

нижих разреда. Захваљујући њима, успели смо да одржимо рад радија и емитујемо образовни, информативни и културни програм током целе школске године.

Сарадници нашег радија су у протеклој школској години били колеге предметни наставници, учитељи, колеге из стручних служби и директор. Користим прилику да им се захвалим за труд и подршку коју нам пружају.

На сајту школе, на страници за радио презентовао се недељни програм, са дневним програмом емитовања у дужини трајања од 4 сата, и са за сваки дан *ударном* (како смо је назвали) емисијом у 12:00 часова, још понеким припремљеним прилогом и бројним музичким нумерама. материјал за емитовање. У питању су краћи драмски комади шаљиви или озбиљни, понека песмицам или лепа рецитација, прочитана бајка,басна, виц...

Програмски садржаји, све оно што емитујемо могу бити или аутентично наши, наша продукција или преузети из других медија.

Радио програм је усталјен и изгледао је овако:

- 10:00 најава програма,
- блок музике, музике за децу млађег узраста популарну актуелну музику за одрасле, различитих извођача и жанрова,
- 11:00 блок вести ... и ту можемо чути школске новости/вести, извештаје са школских такмичења (ликовних, литературних, музичких), извештаје о постигнутим успехима наших ђака на школским и ваншколским такмичењима, информације везане за извођење наставе (трајање часова, промене у распореду...), вести о културним догађањима унутар наше школе али и шире...
- Осим блока вести термин до 12:00 часова попуњавају и прилози који се понављају (то су обично већ емитовани прилози културног програма, комбиновани са мало музике...),
- 12:00 иде нови прилог у *ударном термину*. То је тај термин за сасвим нови материјал па се понедељком у 12:00 емитује:

1. Пон: Емисија образовног програма (тако се и зове), (емитујемо прилоге образовног и информативног карактера, обраћене теме су разноврсне, ђацима врло интересантне, навешћу неке наслове. пр. „Кодекс лепог понашања“, „Добар или лош професор“, „Десет тајни успеха или како постати одличан ученик“, „Десет савета за мотивисање ученика за учење“, „Бачки

парламент“, „Како се здраво хранити“... прилоге састављамо ћаци и ја и у питању је озбиљан посао...

2. Уто: Дечији писци – дечија поезија, емисија за промоцију ауторске односно уметничке прозе и поезије а уствари омаж нашим великанима писане речи. Биографија- дело, то је модел. Емитовани су прилози о Бранку Миљковићу, Милутину Бојићу, Душку Трифуновићу, Недељку Попадићу, Љубивоју Ршумовићу, Лази Костићу, Гвиди Тартаљи, Драгану Лукићу, Гроздани Олујић, Душану Радовићу, Мирославу Мики Антићу, Јовану Јовановићу Змају, Иви Андрићу. Начин избора писца за емисију је посебна прича и о томе ћемо други пут
3. Сре: Музика извођача и композитора, ауторска емисија колеге Бојана Сарића, наставника музичког. Она нас води кроз свет музике, обрађује правце у музici и истакнуте музичаре, вокалне солисте и инструменталисте, уметнике. Захваљујући Бојану имали смо прилику да слушамо Тодора Проеског, узичких прилога се већ годинама допуњује и данас она броји импо Адел Лори, Ђорђа Балашевића, Јелену Томашевић, Немању Радоловића, Бранкицу Васић, Џенифер Хадсон, Аеросмит, The Piano Guys, Џастин Бибера, ВИС Идоле, Парни Ваљак, Златана Стипишића Џибонија, Еуросонг (изабране нумере). И овде су прилози састављани по моделу - биографија извођача или рок састава и музичко дело.
Архива музичких прилога броји близу 120 снимљених емисија.
4. Чет: Радијске историјске слике, колега Пекић аутор ове радио колумне је заслужан за нашу пуну информисаност о историји нашег школског

окружења, мислим просторног. Систематски нас упознаје са историјом нашег краја објашњавајући име сваке улице или трга који су нам на путу или су у непосредној близини школе. Сада знамо зашто се Далматинска улица зове Далматинска улица, по чему је познат Јаша Продановић или одкуда Владета ту иза школе. Имали смо задовољство да, сем поменутих, емитујемо прилоге и о Улици 27. Марта, Руварчевој улици, Улици Станоја Главаша, Велбушкој улици, Рузвелтовој улици, Улици Светозара Ђоровића, Ђушиној улици, Улици Илије Гарашанина, Цвијићевој улици, Иванковачкој улици. Пеко хвала ти. Прилози су сјани и наравно можете их преузети из архиве нашег радија и послушати.

5. Пет: Време је за причу, почели смо са нашим прилозима, кратким драмским комадима који се изводе у нижим разредима и део су мањих, ученичких приредби (Захваљујем се пре свих учитељима Љиљи Милошевић и Слађани Ђуричковић, Снежани Павловић а и другим учитељицама), а онда смо преузимали радио драме већих радија као што је Радио Београд 2 и других. У богатом програму емитовања могли сте, а можете и сада да послушате радио драму *Прва бразда*, М. Глишића, *После 90 година*, М. Глишића, *Еликсир дугог живота*, Оноре де Балзака, бајке Ивицу и Марицу, Три прасета, Ајдају и царевог сина, Биберче, У цара Трајана козије уши, Пошла кока на пазар, Али Бабу и 40 разбојника, Медведову женидбу ... Деду и репу.

Школски радио је, као што сам рекао, емитовао радио програм током целе школске године, четири сата програма сваког дана!

Претходне школске године смо покренули пројекат активног слушања радија (о оправданости и ефектима таквог пројекта можете прочитати у

тексту објављеном у школском часопису бр. 16). Пројекат носи назив „Час слушања радија“, а организован је тако што су се одређени наставни садржај емитовали ученицима. Емисија је ограничена на један школски час. Садржај је, наравно, едуктиван и прати наставну јединицу која се обраћује. На интересантан и другачији начин, уз звучне и тонске ефекте презентовано је наставно градиво. Теме су нам биле: Марко Краљевић и Рециклажа. Емитовано је осам радио емисија. По оцени наставника радио час је успео а ученици су били заинтересовани.

Функционално учење и Радио НОВАК

(педагошко-психолошка оправданост радија као медија учења)

Према „Стандардима компетенција за професију наставника“, основна улога наставника је да развија кључне компетенције код ученика које их оспособљавају за живот и рад, и на тај начин им пружа основу за даље учење. Функционална знања треба развијати од самог почетка школовања ученика (за период пре тога су задужени родитељи). Функционална писменост се може представити као коришћење наученог знања у различитим ситуацијама. Није довољно поседовати само примарну језичку писменост, тј. познавање читања и писања као основних вештина. Далеко корисније је постизање секундарне, односно, функционалне писмености (као терцијална писменост се наводи рачунарска, интернетска и СМС писменост). Функционална неписменост је ниво писмености који није довољан да човек буде делотворан на свом радном месту или да активно учествује у животу заједнице. Познавање самог градива не значи много, ако ученици не знају то знање да примене. Самом применом, ученици ће лакше да схвате значај наученог, па ће самим тим бити мотивисанији и активнији. Наставници би требало да помогну ученицима да пронађу примену за научено и да усмере ученике да повезују ново градиво са претходним или са искуствима које ученик већ поседује. Примењивањем знања, ученици ће се ослободити мисли да раде нешто узалудно што им више никада требати и тиме ће бити мотивисанији, а тиме ће се створити услови за континуирано учење.

Функционално знање је знање у ком се повезују информације.

Функционална писменост

Постоји термин *алитерата*, то је функционално неписмен појединац који није стекао основне вештине у читању, писању и аритметици и као такав не може активно учествовати у активностима у друштву које захтева те способности нити да користи те вештине за лични развој и развој заједнице.

Креирајући радијски програм, пишући прилоге за радио емитовање ученици сарадници радија развијају, пре свих, своје читалачке способности и верзирају се у различитим врстама читања. Акценат је и на: темпу читања, гласности читања... Мислим да би било добро објаснити усавршавање читања, захваљујући раду на радију, и објаснити га кроз феномен *врста читања*. Рад на радију развија смисао за :

- *Флексибилно читање*

Стандардно читање је визуелно фиксиран процес: чита се слева надесно, редови су увек водоравно штампани и наше читалачке навике су томе прилагођене. Али на радију, можемо срести и друкчији распоред штампаних редова и слова, текстове на више повезаних папира и посебно разне стилизоване облике слова. На телевизији, у биоскопима, на улици, у новинама, на разним рекламама и паноима сусрећемо и вертикалне редове које читамо одозго надоле или, или укосо распоређена слова. Ученика треба оспособити за флексибилно читање, тј. за читање реченице и текстова друкчије постављених од уобичајене штампарске технике. Флексибилно читање може имати разне форме. од којих наводим следеће:

- читање речи у ступцима ,
- читање реченица у вертикалним низовима.

- *Гласно читање*

Битно за праћење квалитета читања, и згодно за праћење напредовања у брзини читања (моја идеја што се тиче читања за потребе радија нема за циљ дискриминацију читача, не селектујем читаче, читају сви који су заинтересовани за радијско читање). Ја сам пратим развој читалачких способности код оне деце која већ дugo читају за радио, сведок сам њиховог напредовања. Гласно читање омогућава читачу да *прати самог себе* тј. да обави неку врсту самоконтроле. Гласно читање представља индивидуални рад ученика. Ученик полако изграђује стил гласног читања, односно стил читача. Гласним читањем се изграђује техника читања!

- *Тихо читање (читање у себи)*

Ученик мора да овлада одређеном техником читања да би прешао на тихо читање. Методичари сматрају да је тихо читање доста тешко. Учитељи знају да тихо читање у почетној фази учења захтева већи напор ученика и зато не би требало са гласног нагло прећи на тихо читање. Утврђено је да је тихо читање много ефикасније од гласног читања. Читајући тихо, ученик чита

брже, економичније - штеди говорну енергију, боље памти, спорије се замара, а и боље разуме оно што прочита.

- *Хорско читање*

Хорско читање се све мање користи у савременим школама. Читањем у хору наставник не може да прати ко добро чита, а ко слабије. У хорском читању доминирају ученици који боље читају, они воде читање, али уз њих се активирају и они који су слабији, који спорије напредују или су ненаметљиви, тихи, плашљиви. Велики број ученика у овом облику читања скоро механички понавља оно што чита. Наставник не може да прати да ли поједини ученици добро артикулишу одређене гласове. Хорско читање не сме прећи у певање пренаглашено отезање гласова. Хорско читање одређенимј текстовима за потребе радија даје додатну вредност...

- *Изборно читање*

У оквиру одређеног текста ученицима треба задати да током читања открију одређене реченице или речи. На овом нивоу рада, за потребе радија, ово о чему се говори бих могао назвати селективним читањем или одвајањем битног од небитног. Реченице које би требало ученици да открију могу се написати на графофолији и пројектовати или написати на табли. Ученици читају у себи и проналазе задате реченице и речи.

Допуњавање текста за изборно читање

Одређени текст напишемо на графофолији, папиру или на табли, али изостави- мо кључне речи које су носиоци одређених логичких структура. Уместо тих речи ставимо црте. Ученик чита и записује само оне речи које су изостављене из текста. Ова врста читања представља пешто сложеније вежбање.

Теоретичари и практичари су покушали да региструју одређене грешке у почетном читању:

- 1) неправилна артикулација одређених гласова;
- 2) ученик не препознаје одређеном брзином графичку структуру слова;
- 3) тешко слива (зглашава) и повезује слова у јединствену синтетичку целину;
- 4) неуравнотежена динамика изговарања појединих гласова у речи;
- 5) замењивање слова сличне графичке структуре;
- 6) изостављање појединих слова;
- 7) срицање;
- 8) неправилно дисање;
- 9) уношење дијалекатских и локалних карактеристика у читање;
- 10) лошу дикцију;

- 11) механичко читање;
- 12) слоговно читање;
- 13) ученик понавља прочитано;
- 14) ученик „сецка” у току читања;
- 15) изостављање гласова на крају речи или њихова редуцирана артикулација;
- 16) ученик не разуме оно што прочита;
- 17) неправилна интонација;
- 18) отезање првог слова у речи;
- 19) наглашено и одсечно читање речи;
- 20) изненадно спуштање и подизање гласа;
- 21) запажање тачке тек када се до ње дође;
- 22) монотоно читање;
- 23) пребрзо читање;
- 24) успорено читање;
- 25) неправилно сливање речи у реченици;
- 26) неприродно читање.

Наравно битна је и едукативна или сазнајна и васпитна вредност самог текста. Ученици читају биографије прозаиста и песника... њихова дела...

Радио је медиј учења!

АЛЕКСАНДРА ЕРАКОВИЋ

учитељиа

ОРГАНИЗОВАЊЕ И ОСТВАРИВАЊЕ ОБРАЗОВНО-ВАСПИТНОГ РАДА У ПРОДУЖЕНОМ БОРАВКУ У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ

---

1. Уводна разматрања

Пре било каквог детаљније описа теме "Боравак у доба короне" вратићемо се на претходни период када је боравак био условљен радом на даљину без икаквих планова, али са конкретним циљем-опстанак рада и учесталост активности међу децом.

Када се будемо осврнули на све што је школа "Старина Новак" успела и све победе које извојевала у доба болести биће лакше да зађемо у тему након online дружења и учења са децом где се очи у очи сусрећемо са проблемима.

Нећемо у току излагања, наравно, причати само потешкоћама, мада су оне биле услов за наше велике победе. Причаћемо о њима као савладаним препрекама које смо заједничким снагама прешли.

У оквиру теме ћемо објаснити план рада који смо ми, запослени у школи "Старина Новак", организовали заједно са директором школе и уз помоћ кога смо направили детаљно решење, трудићи се да испоштујемо мере кризног штаба, али и логику свега с обзиром да ипак радимо са децом.

Поштоваћемо одлуке кризног штаба, што ћемо у раду и навести, али исто тако ћемо и говорити о томе да многи који састављају мере и правила у доба короне нису радили у школи и поред медицинских аспеката не могу судити нити правилно регулисати ток рада у самој школи.

У оквиру плана рада направићемо поднаслове о мерама које смо ми као школа донели.

a) Састанци

Састанци су били можда најважнија и најделотворнија ставка у нашој организацији, о њима ћемо рећи нешто детаљније у самом излагању и самом

раду. Они подразумевају састанке са директором школе, састанке у оквиру наставничког већа као и засебне састанке запослених у боравку.

б) Проблеми са којима смо се сусретали и решења којима смо затварали проблеме

Проблеми су били очекивани део целокупне школске године и сви смо се припремили за нешто виши ниво стреса него у току године која је протицала без корона вируса.

г) Две виртуелне приредбе

Иако је окупљање због мера кризног штаба било забрањено, ми смо нашли начин да се окупимо на виртуелни начин и да тиме испоштујемо и организујемо обе приредбе на врло креативан начин.

д) „Игра без граница“ на крају школске године

Прва година како је боравак организовао игру без граница за крај школске године где су деца у боравку од 1. до 4. разреда учествовала и такмичила се. Игра се изводила у великом школском дворишту, деца су била подељена да одељења као такмичарске тимове, родитељима је раније јављено да децу тај дан оставе дуже у школи јер је Игра планирана тек после 13 часова.

За потребе Игре учитељице из боравка су скupиле и докупиле материјал и средства која су се у Игри користила. То су биле: празне пластичне флаше, јаја направљена од стиропора, пластичне кашике, велики цакови, пластичне чаше.

ђ) Планови за нову школску годину

О овом сегменту рада ћемо нешто више рећи пред сам крај.

2.Боравак на даљину

Корона вирус нас је све захватио неспремне, време је захтевало брзе реакције и темељне организације, како у настави тако и у боравку. Боравак је могао да „стоји“ са стране као ставка која није толико битна као настава коју је било неопходно покренути на други начин. Било је одлучено да боравак на даљину буде допринос деци и родитељима, нека светла боја и светло у мраку којим су сви били захваћени, не знајући како да се понашају нити како да наставе напред. Боравак је организован online путем, исто као и настава, али је служио за разоноду и подршку. Деца су добијала различите задатке за које смо тежили да се испуне без претераног оптерећивања родитеља. Задатке су решавали и будући прваци, њих смо желели да охрабримо и упутимо у то колико школа може бити лепа и интересанта институција.

Поделили смо се тако да свака учитељица из боравка има свој дан када ће предложити тему. Након што је свака учитељица знала свој дан и своју позицију, предлагали смо теме. Теме су се низале у групи, максимално смо оптерећивали друштвене мреже и дошли до закључка да се свака учитељица јави са својом темом унапред, не би ли дошло до подударања истих. Овај скромни помак нам је из прве пошао за руком. Уколико привучете деци пажњу и не намеђете учење као обавезу већ као игру, деца ће, сложићете се, радо ући у овај процес са вама. Тако је и било. Свака учитељица се трудила да свој дан и своју тему осмисли што креативније. Неке од креативности ћемо приказати у прилогу 1, на крају рада.

3.Боравак у доба короне. Враћање у школске клупе

Организација саме школе у доба короне је започела већ 1.септембра приликом уписа првака. Учитељице су дочекале своје прваке са осмехом испод маске и распоредиле их у две групе. Прва група деце је ишла са учитељицама из боравка у обилазак школе и учионица док је учитељица из наставе са другом групом деце чекала испред. Направљен је план од стране директора школе да се групе деце не сусрећу у ходницима, да се максимално испоштује дистанца међу децом и ношење заштитних маски. Упис првака је прошао без икаквих сметњи и недостатака и представљао је увертиру за нову и потпуно другачију школску годину.

3.1. Састанци и њихови исходи

Што се тиче организације и договора са директором, психологом и педагогом састанци су заиста били чести и ажурни.

На састанцима који су се одржавали преко zoom апликације предлагани су различити планови не би ли се максимално смањиле грешке до којих је неминовно могло да дође услед непознатог терена на које смо због ограниченошти са короном зашли.

Што се боравка тиче, усаглашено је да деца буду највише времена ван учионица. Знали смо да нам временске прилике, а слободније могу рећи неприлике, нису ишли под руку, али други начин за реализацију ове идеје није био могућ. Директор је боравку обезбедио цео спрат са учионицама где смо распоређивали децу која су уписана у исти.

На посебном састанку са директором организованом само зарад деце из боравка утваничили смо учионице и број деце које ће свака учионица моћи да прими у зависности од саме квадратуре просторије. Искористили смо

простор максимално, а када кажемо максимално мислимо на сваки могући квадрат у и ван ученика. Искоростили смо библиотеку где се може сместити 25-оро деце. Учионице су примале 15-оро деце. Најчуднија просторија коју смо заузели јесте била ходник и он је додељен колегиници Јовани Младеновић и мени. Не могу рећи да смо колегиница и ја биле одушевљене овом идејом. Прво што нам је прошло кроз главу јесте шта радити са децом без икаквих средстава и то на ходнику спрата? Наравно, схватиле смо да је до овога морало доћи и да шанса за другачијом расподелом није била могућа. Највише деце је могло управостати у ходник тако да клупе постављене у њему буду са размаком који је прописан. Ходник нам је од свих просторија највише иновативно напредовао, ако се то може назвати иновацијама.

Прва идеја јесте била да се деци поставе столице на којима ће седети уз прописан размак. Отужно је изгледала сцена, где деца седе у столицама и не могу ићи даље одатле. Торбе су им биле окачене о столице, а они су се довикивали причајући преко маски.

Друга идеја, мало боља, биле су струњаче и столице. Преко целе површине ходника намењеном за децу постављене су струњаче на којима деца могу седети и клечети док су столице биле искоришћене као клупе. Друга идеја је изгледала боље, али је и даље била од два зла маље горе зло. Деца су била задовољна, али сви смо врло добро знали да ће због мера, не би ли деца заразила једни друге, њихов здрав начин живота и рада у боравку бити максимално запостављен.

Шта мислите, колико дуго дете може клечати на струњачи са савијеним леђима, користећи столицу као клупу?

Пресабрали смо клупе и столице, направили већи размак и деци бар мало олакшали стављајући им клупе и столице које су основа да сваки ћак има била или не била корона. Чистачице школе су се трудиле да свака клуба буде пребрисана алкохолом тако да је трећа идеја реализована и прихваћена као коначна.

Договор са директором и званично обавештење које је након тога постављено на сајту школе било је да се израда домаћих задатака у боравку стави у други план и да деца буду што више напољу. Сви смо знали да је овакав план био добро поткован и најлогичнији, али исто тако смо знали да су родитељи још боље потковани и да ће се сударити интереси и доћи до сукоба мишљења. Како то да дете проведе толико времена у боравку, а да при том нема урађен домаћи задатак? Која је била поента боравка? Чување деце, такозвано бејбиситовање? Да. То је управо био боравак у доба короне. То су

сви имали на уму од првог дана. Добијали смо различита питања. Зашто моје дете нема урађен домаћи? Зашто је моје дете напољу када је хладно? Зашто је моје дете напољу када је претопло? Зашто деца из друге смене имају само један излазак у двориште, а деца из прве смене два? На свако питање смо наравно имали одговор. Он се, дословно, сводио на исто. Такве су мере због корона вируса. Мислим да не постоји особа запослена у школи која бар једном није рекла- докле више? И куда?

Ако је ово само почетак, а већ је притисак међу запосленима, децом и родитељима порастао, шта ће бити до краја године? Могу рећи да је притисак био констатан, није ништа посебно растао, наравно смањивао се није свакако. Најбоље употребљен термин за овакав систем рада и живота била би учауреност. Сви смо прихватили годину и нико није показивао знаке да не може више да издржи. Упловили смо у исте воде и само смо се одржавали на њима.

Са ученицма у почетку нисмо радили домаће задатке, барем нису све колегинице уједначено. Након тога смо се договориле да такав систем рада није добар и да за све треба да важи исто. Прекид рада на домаћим задацима је био краткотрајан, након тога су се све учитељице вратиле истим актовностима. Направљен је нови план.

- Излазак и улазак у двориште
- Расподела простора у дворишту школе
- Време изласка и уласка ученика у двориште и у школу
- Израда домаћег задатка за групу А и групу Б (за прву и другу смену у настави)

Излазак и улазак се вршио на посебно испланирам начин. Свака учитељица је имала излазак из школе другим путем, на друга врата. Исто се односило и на улазак. Директор је дошао на идеју да се овакав план направи не би ли долазило до сусрета ученика у ходнику у мери већој него дозвољеној.

Расподелу која учитељица ће бити у ком дворишту је сам боравак саставио. Највећи број деце је са учитељицама је био у великом школском дворишту, док су по две учитељице са одељењима биле у средњем и у малом дворишту. Када је дошло хладно време, киша или снег су нас спречавали да излазимо у двориште. Уколико је од временских неприлика била само хладноћа деца су излазила напоље. Од кише и снега нисмо могли побећи, те смо уз допуштење директора, направили план за одлазак у салу у којој смо, у односу на квадратуру, распоређивали одлазак деце у трајању од оквирно пола сата.

Организација времена израде домаћег задатка, уласка у школу и изласка напоље био је можда и један од најбитнијих организационих момената за боравак.

С обзиром да су разреди од 5. до 8. некада били у школи а некада не, у зависности од мера које су донешене, време које је организовано више се односило на смањење гужве међу децом. То је значило следеће:

-*Одмор ученика од наставе, прање и дезинфекциовање руку, оброк у трајању од 30 минута*

-*Излазак у двориште школе, улазак у школу у 12:15*

-*Прање и дезинфекциовање руку, израда домаћег задатка у трајању до 13:15*

-*Излазак у двориште у 13:15, улазак у школу у 15 часова.*

-*Спремање ученика за дежурство које почиње од 15:30.*

Израда домаћег задатка је, као што је речено у претходном делу, била временски одређена. Прва и друга смена су у различито време радиле домаће задатке, уз недостатак мирне атмосфере за другу групу јер прва група, која је завршила домаћи раније, за забаву имала углавном причу и довикување. Тада надостатак смо заиста тешко могли надоместити.

3.2. Проблеми

1. Захтеви родитеља

2. Изузеће запослених учитељица у борваку услед болести њих самих или учитељица из наставе

Са короном и без ње, проблеми и несугласице са родитељима су нормална појава када радите посао учитељице. Изрека "100 људи 100 ћуди" је заиста тачна. Ту не говоримо само о ћуди родитеља, већ и нас запослених. За расправу је свакако потребно двоје, тако да или једна или друга страна мора повући потез разумевања и прећуткивања. Нећемо ићи у детаље проблема који су се јављали, можемо само рећи да човек учи док је жив, а исто тако од просветног радника годинама може постати човек који паметније и пажљивије повлачи потезе. Корона нас је научила нечemu важном, а то је стрпљење, да у ситуацијама које прете да ће да ескалирају будемо вода која ће да гаси сав тај ужарени вулкан. Ја сам, лично, доста тога научила, много тога се можда коси са мојим темпераментом, али се свакако веже за паралелу са паметним одлукама које су у школи неопходне.

Болест и боловања су била неминовна ствар у доба короне. Тиме је и обележена ова година, изостанцима и притисцима да се све празнице одсуства попуне.

Изостанци су се дешавали, што у настави, што у боравку. Боравак је преузео добру улогу попуњавања празнина и једно велико браво за колегинице које су у сваком тренутку биле спремне да пређу у наставу. Нико није могао да контролише ситуацију са разбољевањем и у неким тренуцима се дешавало да се мањак запослених заиста осети и да је деце било више. Неколико пута се десило да је одсутно по 3-4 учитељице из боравка. Директор је дао слободну вољу нас у боравку да се организујемо за расподелу деце и прву помоћ некоме ко се разболи. Деца у боравку су пре сваког одласка њихове учитељице била збринута. Нека одељења су се делила и ишла код различитих учитељица. Нажалост, нека одељења су се делила чешће, те смо опет наилазили на нездовољство родитеља што не знају где ће им дете бити. Мислим да је ове године свака учитељица упознала много различите деце. Више нисмо били боравак који има одељења и сваку учитељицу посебно на челу свог одељења. Биле смо све сваком детету, упамтили смо имена многе деце, гледале на свако дете као да је у нашем одељењу. Све мање се употребљавала реченица "Ово је моје, а ово је твоје дете". Ово се највише односило на рад у дворишту где су деца имала слободне активности. Свакако, и таква расподела је носила своје позитивне и негативне стране.

3.3. Две виртуелне приредбе

- 1. Организација Светог Саве**
- 2. 98 година постојања школе "Старина Новак"**

Сваке године се школска слава „Свети Сава“ и дан школе обележе приредбом. Корона нас је спречила да се окупимо унутар школе где би вредна деца заједно са наставницима и учитељима изводили своју, са пажњом припремљену тачку. У сарадњи са директором, тим редакције ђачке телевизије радио Новак дошао је на идеју да се направи виртуелна приредба.

98 година постојања школе није занемарљива тема. Сви су се заиста ангажовали да све испадне баш онако како је замишљено. Учитељи из наставе, наставници виших разреда и психолог су неуморно слали снимке деце која су изводила различите тачке, рецитације, глуме, свирања различитих музичких инструмената, мађионичарских трикова... Архива је била препуна једног великог богатства које је пристизало са свих страна. Сви ти видео записи су спојени у један велики снимак. Директор је сам направио уводну шпицу наше дигиталне приредбе и све је заједно дало једну изузетну целину. Снимак је постављен на youtube-у на страници школе "Старина

Новак". Након успешног реализацивања дигиталне приредбе, много рада и уложеног труда да све изгледа баш како је заслужила школа стара 98 година, дан школе је заголицао машту да се овај велики пројекат продуби и доведе у још боље стање. Прослава дана школе нам је омогућила да се покажемо још боље и спремније него на претходној виртуелној приредби.

Видевши мане и проблеме на које смо наилазили приликом припреме прве дигиталне приредбе, преузела сам одговорност да приредбу у видео едитору званом Премиер припремим мало другачије. Није исто када видео састављате на телефону у осредњем и аматерском програму и када то урадите у Премиеру који важи за један од водећих професионалних видео едитора. Никада нисам радила у Премиеру и овог пута сам са редакцијом и директором одлучила да пробам. Једини проблем ове организације јесте да је речено учитељима наставницима и родитељима да видео снимке не могу они слати. Уколико радите у професионалном програму-морате се поставити као професионалац. Звучи препотентно, али заиста је тако. Одлучила сам да децу снимам дигиталним апаратом са одређеним распоредом рефлектора и посебном просторијом где ће видео снимци реализовати. Одабрали смо библиотеку која је имала водећи ентеријер, обогаћен књигама, полицама и дечијим радовима. Лакши део посла је било одабрати простор. Тежи део је поделити текстове које деца треба да припреме за снимање. Поделили смо пројекат на 3 организационе јединице:

1. *Боравак и деца млађих разреда*
2. *Настава и деца млађих разреда*
3. *Настава и деца старијих разреда*

Свака учитељица у боравку је организовала одређен број деце за приредбу. Унапред је одабран материјал у виду прича, песама и драмских текстова, подељен је деци неколико дана пред снимање. Негде су учитељице дужи текст деци делиле на више делова и деца су наступала у мањој групи што је изгледало интересантно.

Направљен је договор са учитељима да шаљу само децу која свирају одређени музички инструмент да не би било компликација у току времена снимања и доласка деце у библиотеку. Нажалост, одбијени су они снимци који су били послати јер нису испуњавалу норме које задаје Премиер као програм. Да деца која су у настави, а нису у боравку и која не свирају никакав музички инструмент не буду запостављена, договорено је да учитељи донесу ликовне радове тих ученика који ће на крају видео снимака бити приказани.

Старији разреди су такође припремали текстове различитих врста. За то је била задужена наставница веронауке Марица.

Дан снимања је био врло интересантан, али једнако напоран и деци и реализацијома програма. Одређено је време када ће се снимати и деца су организовано пристизала. Деца старијих разреда су дошла у школу само да би била снимљена тако да су она имала предност, након њих су дошли на ред деца првог, потом другог, па затим трећег и четвртог разреда. У току снимања је било деце која су журила кући те су морала бити снимана упркос већ направљеном реду.

Снимање је трајало доста дugo, завршено је успешно и то последњим снимком, који је подразумевао реч директора и добродошлицу на дигиталну приредбу Светосавског дана. Снимак дигиталне приредбе школске славе Свети Сава налази се на youtube-у, на каналу школе "Старина Новак".

3.4. „Игра без граница“ на крају школске године

Цела школска година је била врло напета и ситуација са корона вирусом нам није давала одушка. На самом крају године боравак је одлучио да развесели и децу и себе тиме што ће направити игре без граница.

Игра се изводила у великом школском дворишту, деца су била подељена да одељења као такмичарске тимове, родитељима је раније јављено да децу тај дан оставе дуже у школи јер је Игра планирана тек после 13 часова.

За потребе Игре учитељице из боравка су скupиле и докупиле материјал и средства која су се у Игри користила. То су биле: празне пластичне флаше, јаја направљена од стиропора, пластичне кашике, велики цакови, пластичне чаше.

Игра се састојала из пет делова:

- 1. Скакање у цаковима*
- 2. Ношење јаја од стиропора на кашикама*
- 3. Ношење јаја од стиропора на кашикама уз обилажење флаша*
- 4. Ношење чаше пуне воде 5. „Shuttle run“, трчање до линије назад до играча свог тима*

На крају Игре смо сабрале поене и прогласиле победника првих Игара. Пошто смо увиделе добрe и лошe стране, знамо да ћемо следеће године организовати још боље игре, уз наду да ће се корона вирус повући и да ћемо моћи да користимо много више различитих реквизита. Слике наших игара ћу представити на крају рада у прилогима.

3.5. Планови за нову школску годину

Учитељице из боравка су решиле да промене систем рада и да се опробају у новим изазовима и смисленијем организовању рада у боравку.

ПЛАН А

- 1. Израда домаћег задатка у ограниченом времену*
- 2. Боравак напољу у ограниченом времену*
- 3. Активности унутар учионице (креативне радионице)*
- 4. Активности напољу*
- 5. Израда паноа 2*

Израда домаћег задатка у ограниченом времену

Јасно нам је да ће ово можда бити и најкомликованија ставка нашег плана. Ученици првог, другог, трећег и четвртог разреда не раде домаће задатке истом брзином. Ученици првог разреда на почетку не умеју да читају те им се сваки задатак мора прочитати, поновити, детаљно објаснити. Моторика ученика првог разреда није развијена у толико мери да можемо очекивати од њих да домаће задатке раде брже. Самим тим, план израде домаћег задатка нам за сваки разред нам неће бити исти.

Боравак напољу у ограниченом времену

Ученици највише воле део дана када излазе напоље и друже се. Њихово време тада „лети“, самим тим је најтежи део увести их унутра. Радно време боравка је ограничено и тиме смо принуђени и да боравак напољу ограничимо до те мере да уклопимо цео план како треба. Наравно, ученици неће бити напољу исти временски период зими и лети. План који ће се односити за једно годишње доба неће се односити и за друго.

Активности унутар учионице (креативне радионице)

Активности унутар учионице могу бити разнолике, али ми смо их поделили на три сегмента:

- 1. Ликовне радионице*
- 2. Општа култура*
- 3. Друштвене игре*

Активности напољу

Активности напољу ће се базирати на спортским радионицама, вежбама обликовања, вежбама истезања, упознавање анатомије тела, различитим играма, вежбама снаге, брзине, координације, агилности, усавршавање моторичких покрета и много тога другог...

Израда паноа Израда паноа се неће класификовати прецизно, тачније неће бити прецизирана у плану, издвојиће се водеће теме које ће сигурно бити реализоване, а за неке додатне теме ће се учитељице из боравка договарати у ходу. У плану је да сви ученици заједно раде на паноима, да нема подела ученика на одељења.

Теме које ће се обрадити са сигурношћу:

1. Годишња доба (пролеће, лето, јесен, зима)
2. Свети Сава, школска слава
3. СТОП насиљу у школама

ПЛАН Б

Импровизација плана А

Иако кажу да је импровизација најгори могући одабир реакције на ситуацију, сматрамо да нас је импровизација све спасила и помогла нам да у тренутку наглих промена одаберемо најбоље решење. Одувек су нас учили на факултету- не импровизујте! То је најгори могући начин да урадите било шта. Тек када човек зађе у праксу и суочи се са разним непријатним ситуацијама схвати да је импровизација благо које у мудрим и вештим рукама може само да донесе позитивне резултате. Импровизација јесте нагађање, али је исто тако и таленат који можемо искористити уз помоћ здраворазумског приступа истој.

ДИГИТАЛНИ МУЗЕЈ КАО ПОДРШКА РЕАЛИЗАЦИЈИ НАСТАВЕ У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ

У другој деценији нашег века дигитализација на велика врата и постепено улази у музеологију, архивистику, у све друштвене науке и дисциплине. Дигитализује се свака врста баштине и хуманистичка и натурална. Музеј ОШ „Старина Новак“ у складу тим процесима осмислио је пројекат са ђацима 2018/19. школске године – „Старо и ново на Палилули“ Замисао је била да у непосредној околини школе треба сачувати од заборава, фотографијом, старије грађевине које су неумитно нестајале у интезивној инвеститорској градњи скоро читавог Београда. Стари објекат је упоређиван са новим на 12 изабраних и најуспешнијим плаката које су представљени на изложби наше музејске Галерије. Тима за музеј увек прати актуелности, уз наше скромне могућности, и жели да буде савремен и да предухитри етаблиране институције културе. Следеће школске године у новембар 2019. у Коларчевом народном универзитету одржано је стручно саветовање „HERITAGEHUBS - дигитални апарати у образовању и наслеђу (материјалном, нематеријалном и природном наслеђе)“ Пред многим музеолозима, антрополозима, просветарима и културним радницима излагалисмо искуства из једне мале средине као што је основна школа.

Убрзо, после саветовања, у „Коларцу“ уследио је састанак са директором Владом Вучинићем и Тимом за школски музеј. Договор је био да се покрене Ђачки дигитални музеј наше школе са главном идејом скупљања породичних артефаката и занимљивих прича и идејом развијање културе сећања, а запреке културе заборава у једној малој средини. Главни сарадници Дигиталног музеја били би наши ђаци и њихови родитељи. Тиму за музеј је у

том тренутка та лепа идеја имала ипак другоразредни значај. Примарни су били пројекти школског музеја „Стопама Старине Новака“, прихваћеног од организатора, чуvene манифестације, Ноћ музеја, и развој стручног усавршавања колегинице Мање и мене, Саветовања „Школски музеј у редовној и изборној настави“ (слободне активности); где је и договорено поред осталих замисли и пројекта да причу о дигитализацији уврстимо у предавања и радионице. Оба пројекта нису реализовани у пролеће 2020. године. Наступила је светска пандемија!

Музеји и све установе културе у свету су изненађени. Дошло је доба да дигитализација уђе у пету брзину. Забране кратања, ванредне ситуације, полицијски часови и велико незнање у глобалном постигнућима знања мењала је људску свакодневницу. Установе цивилизације одговорили су скајповима, виртуалним посетима и обиласцима, веб страницама, створена је платформа за вируелни обилазак 500 музеја широм света. И издаваштво је имало одговор. У време пандемије код нас су издана луксузне књиге као што је едиција Велики светски музеји у 12 књига или луксузна монографија Музеји света – чудо архиктетуре. Музеји се затварају. Они најпознатији имају велике финансијске губитке. Париски Лувр 44 милиона евра у 2020. години. УНЕСКО је проценио да је изгубљено 80% прихода и да 13 % музеја неће више никад отворити своја врата.

Следеће 2021. године ситуација је повољнија. Не за пандемију, већ за установе културе и музеје. Врата се отварају, ограничава се време рада и број посетилаца, уводи се електронска резервација. Музејске платформе се развијају, против епидемске маске за лице проналазе своје место у суверницама. Некако се организују традиционални музејски дани, недеља... За нас је био битан пројекат Е-музеј који повезује музеје и школе и једна изложба Педагашког музеја, у дворишту за летњих дана, како су се некад предавали предмети основне школе...

Почетком 2021. године Закон о музејској делатности био је на јавној расправи. Сигурно расправа је позната највише професионалцима, али препостављамо дигитализација и употреба свих информационих технологија и алата је вероватно у члановима и актима. Планира се и веће повезивање музеја са просветним установама.

Настава је кренула на даљину у марта прошле године са школском платформом на сајту школе као главном алатком. Уз помоћ нашег

администратора, Бојана Марјановића покренут је и Дигитални музеј наше школе. Ванредно стање и ситуација, полицијски час створили су услове да породице буду на окупу. Неки су време искористили да поспреме таване и подруме, ормаре и старе кофере; идеална ситуације да подсете на неке старе предмете и успомене. Позвали смо ученике и њихове родитеље да шаљу прилоге, сматрајући да не угрожавамо приватност. Ограничили смо позив на старије разреде и то пре свега на полазнике слободне активности „Свакодневног живота у прошлости“ и на чланове историјске секције. Пројекат је подразумевао слање дигиталних фотографија породичне баштине са освртом и информација о старости, описом, пореклом, наменом и замимљивим причама везани за послати прилог. На посебној интернет адреси постављене су седам колекција или збирки, како смо их назвали:

„СТАРИ ПРЕДМЕТИ НАУКЕ И ТЕХНИКЕ“

„СТАРИ ПРЕДМЕТИ ЗА СВАКОДНЕВНУ УПОТРЕБУ“

„ЗБИРКУ СТАРИХ ФОТОГРАФИЈА“

„ЗБИРКА СТАРИХ ДОКУМЕНТА“

„ЗБИРКА УМЕТНИЧКИХ ПРЕДМЕТА“

„ЗБИРКА РАЗНИХ ШТАНПАНИХ МАТЕРИЈАЛА“

„ЗБИРКА РАЗНИХ КОЛЕКЦИЈА И ХОБИЈА“

Нова школска година 2020/21. донела је модел конбинове наставе и повремене објаве активности школског Дигиталног музеја. На зимском распусту реформисана графика Дигиталног музеја. Осмислили смо и две нове „колекције“ дигиталних фотографија. Осма колекција по редоследу „НА ПУТУ КА СТОГОДИШЊИЦИ ШКОЛЕ“ имаће изузетну важност. Следећа Дигитални музеј придружује многобројним пројектима. Намера нам је да натом месту окупимо сијасет успомена на школовање многих генерација. Такође, увели смо и девету збирку под називом „ПОСЕТА МУЗЕЈИМА И КУЛТУРНО-СПОМЕНИЧКОМ НАСЛЕЂУ“, где ученици шаљу фотографије са својих путовања и посета. У 2021/22. Школској години намера је да проширимо делатност Дигиталног, а и Школског музеја, позивајући ученике свих разреда, све колеге, као и у јубиларној години све старе раднике и ученике.

Како смо примењивали Дигитални музеј у редовној настави и слободним активностима? Сам чин избора послатог прилога, пратећи текст, има образовану и васпитну функцију–развој знања о прошлости, култура сећања, поштовање традиције и ако је прилог у вези са наставним планом и програмом занимљиву допуну наставне јединице. Било је прилога који нису објављени, пре свега су били без пратећих информација; понеку смо написали на часууз разговор са учеником. Понеки текст је изостављењ због понављања или сличних прилога. Ученицима је то мало тежи задатак, иако је занимљив. Понеки ученици рекли су нам да и поред добро воље, нису имали шта да пошаљу као прилог. Активности у Дигиталном музеју одвијали су се пре свега у настави на даљину, а понекад на часу конбиноване наставе.

Навешћемо нека примере из праксе!

Стари предмети науке и технике – у настави слободних активности Свакодневни живот у прошлости у програму за осми разред наставна тема је фотографија и њена историја. У Дигиталном музеју имамо више примера дигиталних фотографија старих фото апаратова. Служе као илустрација читаве приче. Такође говоримо о одређеним апаратима и коментаришемо њихово порекло. Безбројни су примери старих апаратова у илустрованој литератури, интернету, као музејски експонати, међутим ученицима је драго да понешто кажу о својој породичној баштини и причама везаним за те апарате, као и за све остале прилоге Дигиталног музеја. Уосталом, то су оригинални и јединствени примери, па и есклузивни.

У редовној настави историје говорећи о расту моћи медија и популарној култури 20. века илуструјемо старим радио апаратима и грамофонима. Уз класично предавање ученици са наставником и међу собом воде дијалог о исткуствима предака повезаних са темом и овим апаратима.

Стари предмети за свакодневну употребу – илустрација пар сингер машина из даље прошлости за тему моде, одевања и симбола времена и патријахалног престижа.

Стара документа – Други светски рат; окупација престоног Београда. Анализа оригиналног немачког „аусвајса“ и излагање које се надовезује.

Старе фотографија - Политика несврставања 8 разред; фотографије пратње Јосипа Броза, серија оригиналних снимака из породичне оставштине.

Уметнички предмети - За 6. и 7. разред, наставне јединице о Дубровнику. Једна уметничка слика, признате вредности – Панорама Дубровника као илустрација.

Колекције, историја доколице и хобији – Свакодневни живот у прошлости, Стари новац, значке, салвете, поштанске марке, карте за спортске и остале манифестације, понеки плакат.

Посета музејима, културној и споменичкој баштини – Са својих путовања и обилазака музеја, галерија, изложби, археолошких налазишта ученици шаљу дигиталне фотографије. Широки је дијапазом прилога; цркве и манастири, споменици, артефакта, велики формати фотографија, твђаве... Илустрације са све старије разреде, не само за историју, него и за остале предмете. Посебно на часовима ученицима је драго ако се на тим фотографијама виде они, а наставнику је драго ако је попратни текст добар, као и усмено излагање, који остали ћаци са неком већом пажњом прате.

Навели смо само поједине примере. Могућности овог илустрованог дигиталног материја су велике. У новој школској години позваћемо на сарадњу шири круг ученика, укључујући и млађе разреде основне школе. Посебне активности Дигитални музеј ће водити следеће, 2022. године у име јубилеја стогодишњице школе са надом у нормализацију наставе!

МОГУЋНОСТИ ЂАЧКЕ ТЕЛЕВИЗИЈЕ У УСЛОВИМА КОМБИНОВАНОГ ОБЛИКА НАСТАВЕ

Почетком школске 2020/21. године, наша школа се определила за комбиновани модел наставе, који је и у претходној школској години био примењиван у условима пандемије COVID19.

Искуство из претходног периода од марта до јуна нам је говорило да подела одељења на две групе и наизменични долазак ученика тих група у школу на непосредну наставу има своје оправдање у епидемиолошкој заштити али и да се неповољно одражава на резултате учења односно постигнућа ученика.

Ученици су до појаве епидемије, навикнути да долазе свакодневно у школу и да програмске садржаје савладавају уз наставнике и остале ученике свог одељења у школском окружењу. Било је јасно да ће скраћени часови и дани када наставу прате на даљину користећи ТВ часове и школску платформу, за добар део ученика а нарочито за оне са слабијим афинитетима и радним навикама, довести до значајно слабијих резултата.

Тада се од стране директора школе Владе Вучинића јавила иницијатива да се организују преноси часова из одељења, те да се на тај начин омогући свим ученицима истог одељења да истовремено прате часове, група која је у школи непосредно а група која је тада код куће путем директног преноса. На овај начин би сви ученици били заједно и могли да чују предавање, задатке, упутства, препоруке и остало што наставник на часу излаже, коментаре и питања својих другова али и да сами могу да поставе поставе питање и на тај начин узму непосредно учешће у настави. Донета је одлука да се дефинише концепт рада и сви потребни кораци да би преноси часова заживели, као и да

се изврше експериментални преноси. Овај посао су обавили чланови будуће редакције ђачке телевизије, наставник технике технологије Саша Шипка и школски администратор Бојан Маријановић, којима се придружио касније и наставник информатике Бојан Сарић.

Како би се кренуло са оваквим обликом реализације наставе, било је потребно да се претходно одговори на следећа питања:

1. - *Да ли је могуће изводити наставу уз директан пренос тако да се не угрожавају одредбе закона о заштити података о личности?*
2. - *Да ли постоје техничке могућности, одговарајућа интернет конекција, потребна техничка средства?*
3. - *Који сервис/софтвер одабрати како би био најпрактичнији за коришћење?*

Закључено је да је најбоље да одељенске старешине проследе родитељима детаљне информације о намери школе да организује преносе часова и под каквим условима и ограничењима, те да се родитељи изјасне да ли су сагласни да њихово дете користи такав вид праћења наставе али и прихвате да ће се можда у неком тренутку наћи испред камере и да ће се у неком тренутку чути његов глас. Усвојено је да ће преноси бити без тона или без тона и слике, када се на часу обављало испитивање и оцењивање. Више од 95% родитеља се изјаснило за пренос часова уживо и многи су са нестрпљењем чекали да преноси крену.

Како су све школске учионице опремљене рачунарима и имају интернет конекцијунедостајале су камере. Чланови редакције су пробали неколико ВЕБ камера и закључили даједна од њиху већој мери задовољавају својим техничким карактеристикама ценом, те су набављене четири истоветне камере и оне су инсталиране у кабинету за технику и технологију, кабинету за информатику и учионицама бр 2 и 3 у приземљу. Камере су постављене на стативе за микрофоне који се користе за школске приредбе, на малом удаљењу од катедре. Будући да су ове камере без зума, кадар се могао формирати искључиво приближавањем или удаљавањем камере од табле. Основна позиција је била таква да кадар покрива таблу али је наставник према потреби часа многао да коригује положај камере, осим да камеру усмери ка ученицима.

У то време неколицина наставника је користила Гугл учионицу (GoogleClassroom) али остали нису имали искустава па се експериментисало и разматрао софтвер Teams, SkypeViber и још неки сервиси који би се могли користити за директне преносе. На крају је закључено да је најрационалније да се преноси одвијају путем YouTube стрима, преко Гугл налогакоји је креиран за свако одељење. Избор је пао на овај сервис јер је за разлику од многих других није ограничавао трајање сесије а усвојени модел је подразумевао да наставник који држи први час, дођеу чионицу раније, 10-15 минута пре почетка наставе, покрене стриминг, преузме копију линка којим му се може приступити и пошаље је на електронске адресе ученика групе која није тог дана у школи. На тај начин, пренос је почињао са почетком првог часа а прекидао се са завршетком последњег часа.

Наставници који су држали часове између првог и последњег нису имали никакве обавезе око самог преноса осим да провере да ли је пренос активан и да одговоре на питања која би им ученици путем чета поставили.

Наставник који је држао последњи час имао је обавезу да прекине пренос и снимак који Гугл направи, пребаци из категорије Public у категорију Private, чиме се онемогућује накнадни приступ и преглед садржаја неовлашћеним лицима.

Експериментални преноси у одељењу 83 су показали да систем функционише, па није било препреке да се у трћој недељи школске 2020/21. године, почне са сталним директним преносима у одељењима: 52, 62, 63, 71, 73, 83, 84.

Да би то било могуће организована је обука наставника коју су online извели наставници информатике Душица Чича и Бојан Сарић а наставници технике и технологије Весна Поповић и Саша Шипка су током наредних десетак дана пружали подршку приликом започињања и завршетка преноса.

На рачунарима који су се користили за пренос на десктопу је биом списак свих електронских адреса ученика као и детаљно упутство за реализацију преноса.

Пренос часова није много модификовао уобичајени ток часа, осим што је наставник морао повести рачуна да се нађе у кадру камере и да пар пута у току часа погледа да ли је неко од ученика који прате пренос поставио неко

питање. И када наставник није био у кадру у преносу се добро чуло шта се догађа у учионици.

Праћење преноса из одељења је било омогућено свим ученицима који су то желели али није било обавезно. Интересовање ученика је у почетку било велико, а касније варирало. Усталило се обично 2-4 ученика по одељењу који су редовно пратили преносе. У неким одељењима као што је то било у одељењу 52, број ученика који су пратили преносе је био значајно већи а родитељи су одмах обавештавали уколико пренос није кренуо на време или је из неких разлога прекинут.

Идеја са директним преносом часова је требала да помогне ученицима да не буду одвојени од догађања у свом одељењу када наставу прате од куће. Међутим како је праћење било необавезно разни други садржаји и ваншколске активности су многе ученике удаљавали од праћења ових преноса, па се догађало понекад да пренос функционише али да нема ни једног гледаоца. Стога, закључак је да је ово била веома корисна иновација али да за непосредну редовну наставу нема алтернативе.

Када су преноси заживели, активност школске телевизије се проширује и тада је успостављена посебна страна на школском сајту која је посвећена „ТВ Новак“ и на којој су представљени видео снимци ученика школе који су тематски веома шаролики.

Овај сегмент рада телевизије нарочито добија на значају када се прешло на online наставу и када су ученици добили шансу да кроз видео прилоге представе своје идеје, испричају неку занимљивост, прикажу неко своје интересовање, отпевају, одсвирају или изрецитују нешто што су научили. Тиме се у ситуацији када ученици нису долазили у школу, појачавала припадност школи и развијао колективни дух пошто су ученици били окупљени око школског сајта где су путем школске телевизије могли да прате нове видео прилоге али и да учествују у креирању садржаја.

Девета смотра кућних љубимаца је реализована online преко видео прилога који су били временски ограничени на 5 минута у којима су ученици представили своје љубимце.

Велики изазов школска телевизија је имала када је требало прославити дан школе а класична школска приредба није могла да се реализује јер би била у супротности са епидемиолошким ограничењима. Прикупљени су

видео материјали са наступима ученика и све то измонтрано у успешну виртуелну приредбу која је била постављена на школски сајт. Овај захтеван и обиман посао обавили су учитељица Александра Ераковић и наставник Бојан Сарић.

Два значајна догађаја у овој години, прослава школске славе и парастос Старини Новаку у цркви Светог Марка, директно су преношени путем школске телевизије. Ове преносе реализовали су наставници Саша Шипка и Весна Поповић и школски администратор Бојан Маријановић. Ученици и остали заинтересовани су могли да прате пренос користећи линк који је био постављен на сајту.

Ђачка телевизија се показала као веома моћно савремено средство које је у условима пандемије помогло у савладавању наставе, зближавало ученике и помогло да се код њих очува осећање припадности школи и одељењу, мотивисало на рад и креативност.

ЗНАЧАЈ ПОДРШКЕ ШКОЛСКОГ ЛИСТА У РЕАЛИЗАЦИЈИ НАСТАВЕ ТОКОМ ПАНДЕМИЈЕ

Поред редовних часова, ваннаставне активности, односно секције јесу саставни део школског живота. На овим часовима подстиче се радозналост, мотивишу се ученици да проширују интересовања и откривају потенцијале који могу бити значајни за њихово даље школовање; рад у секцијама им омогућава да покажу своју креативност, знање и способности, а имају и важну улогу у стицању функционалног знања.

Учествовањем у раду било које секције, конкретно овде новинарске секције, ученици изграђују нову мрежу појмова, повезују нова знања са претходним, а онда се сва та знања примењују у различитим ситуацијама и кроз нова искуства. То су управо околности у којима се развија функционално знање у наставном процесу.

Како би био активан члан новинарске секције, ученик треба пре тога да зна како да напише ваљан текст, да своје мисли изрази јасним, граматички, правописно и стилски исправним реченицама, примењујући многе правописне и граматичке законитости. Осим тога, ученици се најпре на часовима српског језика, а много више на часовима новинарске секције, упознају и са различитим облицима новинарског изражавања, да би након тога кроз рад у секцији писали новинарске текстове и знали да разликују вест од извештаја или извештај од репортаже. Када усвоје те основне теоријске појмове, ученици научено могу и применити и тако стицати функционално знање, знање за цео живот.

У рад новинарске секције не морају бити укључени само они ћаци који су даровити за писање. Чланови секције су често и они који воле фотографију, цртање, сликање, који су комуникативни или креативни и имају добре идеје, а потребна им је подршка да би се те идеје до краја и на прави начин реализовале.

Сви они су имали прилику да се за време наставе на даљину укључе у рад новинарске секције и допринесу изгледу и садржају нових бројева школског листа „Новак”.

Од почетка пандемије, од марта 2020. године, лист Основне школе „Старина Новак“ излазио је једнако као и претходних година. Објављена су три броја „Новака“, број 15, 16 и 17, што је потврда да се ни у условима пандемије није одступило од уобичајеног ритма у објављивању школског листа, а то подразумева два броја у току једне школске године, по један у сваком полугодишту.

Број 15 школског листа „Новак“ изашао је из штампе у јулу 2020. године и ту се одступило само утолико што тај број није објављен у мају или јуну, каква је била дотадашња пракса. Рад у новонасталим отежаним околностима, у условима пандемије, ван учионица и без непосредног рада са ученицима условио је ово померање. Међутим, чак ни ове околности нису зауставиле рад школског листа. Уз овај број објављена су два литерарна додатка – четврта књига Милоша Пекића под називом „Ни јунака без Старине Новака“ и Зборник стручних радова са Шестог саветовања просветних радника одржаног у Вршцу.

Број 16, објављен у фебруару 2021. године, доноси слику о томе како је школа „Старина Новак“ функционисала усред пандемије или упркос њој, спроводећи комбиновани модел наставе, али и све остале ваннаставне активности.

17. број „Новака“, објављен је 9. августа 2021. Уз њега је изашла и пета књига свеукупне антологије народних песама о Старини Новаку коју је приредио Милош Пекић, под називом „Гором јаше Старина Новаче“.

Ова три броја „Новака“ пружају јединствену слику о томе како је Основна школа „Старина Новак“ живела и радила у доба пандемије. Увидом у поменута три броја „Новака“, недвосмислено се види да је школа, без обзира на отежане услове рада, очувала и подржавала све ваннаставне активности, дајући могућност ученицима да узимају учешће у раду новинарске секције, радија, телевизије итд.

Пратећи текстом и фотографијом све активности у школи, школски лист је испуњавао и у поменутим условима пандемије своју улогу, доносећи прилику свим ученицима, не само члановима новинарске секције, да проширују своја интересовања, развијају креативност и вештине (компетенције) које ће им бити неопходне за живот и рад у савременом друштву, као што су сараднички однос, комуникација, дигитална компетенција, естетичка компетенција, компетенција за рад са подацима и информацијама итд. Ни у време пандемије ученици наше школе нису били лишени могућности да и кроз рад секција стичу функционално знање, примењујући претходно стечена знања у новим околностима и ситуацијама.

Пандемија јесте условила другачији начин понашања и организације рада и ставила школу пред бројна искушења, али се на страницама „Новака“ види да је школски живот ипак задржао своју динамику и разноврсност и да су све ово време ђаци учествовали у различитим пројектима, активностима, конкурсима, такмичењима и сл.

„Новак“ пише и о томе како је школа уложила напор да ублажи последице комбинованог модела наставе, организујући веб пренос часова уживо како би обе групе

ћака на које су се делила одељења могле да прате часове својих наставника у реалном времену. Види се, такође, како се није одустајало ни од обележавања свих важних датума, па су поводом Dana школе или приликом обележавања школске славе Светог Саве направљене дигиталне приредбе, о чему лист доноси опширне текстове.

Сви ученици који су то желели имали су и прилику да својим радовима допринесу изгледу и садржају „Новака“, па се ту могу видети и ликовни радови, стрипови, литературни радови, као и текстови о бројним успесима наших ћака.

Ученици су могли да кроз своје текстове прикажу сва дешавања у школи, али су у тим текстовима давали и своје виђење тренутка у коме су се нашли. Тако се специфичност тренутка у једном ученичком тексту приказује кроз десетерац, по угледу на епске песме о Стариини Новаку, док је други ученички текст написан у прози, као исповест и сведочанство о томе како је за наше ћаке изгледала школска 2020/21. година.

Постојање школског листа има вишеструки значај. Тај значај огледа се у пружању могућности ћацима да се искажу кроз писану реч, фотографију, цртеж, стрип, да развијају своје вештине и знања, али и у афирмацији свих успеха, талената и активности ћака, њихових наставника и школе у целини. Објављивање поменута три броја „Новака“ и њихов садржај доказ је да је школа „Старина Новак“ успешно одговорила на све изазове пред које је била стављена и да је својим ћацима, без обзира на околности у којима се нашла, оставила све могућности да се развијају, уче, проширују интересовања и препознају своје таленте као што је то било и пре пандемије.

МАРИНА СТОЈАНОВИЋ

наставница немачког језика

НАСТАВА ЂАКА СРПСКЕ ДИЈАСПОРЕ У НЕМАЧКОЈ ТОКОМ ПАНДЕМИЈЕ – УПОРЕДНА АНАЛИЗА СА НАСТАВОМ У СРБИЈИ

Основно образовање и васпитање по посебном програму основног образовања и васпитања у иностранству на српском језику изводи се за ученике српског порекла, који привремено или трајно живе у иностранству, а који су се изјаснили за овај вид наставе. Посебан програм основног образовања и васпитања у иностранству организује **Министарство просвете, науке и технолошког развоја Републике Србије** уз подршку дипломатско-конзуларних представништава Републике Србије у складу са планом и програмом наставе иучења за сваки предмет, а у зависности од реалних могућности организације наставе, као и њене усклађености са редовном наставом у странијој држави.

Допунска настава на српском језику у иностранству се финансира из буџета Републике Србије и за ученике је бесплатна. Настава се изводи у групама за:

- млађи узраст ученика (*први, други и трећи разред*);
- средњи узраст ученика (*четврти, пети и шести разред*);
- старији узраст ученика (*седми и осми разред*).

Број ученика у групи је 15. изузетно, број ученика у групи може да буде мањи, односно већи уз сагласност координатора, с тим да број ученика у групи не може да буде већи од 20. Овај вид образовања остварује се, по правилу, после редовних часова ученика, зависно од обавеза ученика у систему образовања у странијој држави.

Родитељи ученика на крају текуће школске године пријављују надлежном дипломатско-конзуларном представништву ученике запохађање наставе по посебном програму основног образовања и васпитања у иностранству на српском језику и потписују изјаву којом се обавезују да ће

њихово дете редовно похађати наставу у наредној школској години. Настава се организује у образовно-васпитним установама стране државе или у простору који одреди административни орган стране државе у чијој је надлежности обавезно образовање ученика. Током викенда настава може бити организована и у просторијама Српске православне цркве, клубова или других удружењанаших грађана у иностранству или, у просторијама дипломатско-конзуларног представништва.

Часови наставе се организују у блоку, у складу са програмом.

Настава се одвија једанпут недељно у трајању од три школска часа и једног часа слободних активности и обухвата следеће предмете:

1) Српски језик.

2) Моја отаџбина Србија.

3) Основи културе српског народа.

Укупан фонд часова из сва три предмета на годишњем нивоу је од 105 до 114.

Успех ученика из наставних предмета прописаних посебним програмом основног образовања и васпитања у иностранству исказује се бројчаним оценама, осим за ученике првог разреда, чије се оцене исказују описно. За ученике првог разреда описне оцене из наставних предмета прописаних посебним програмом основног образовања и васпитања у иностранству јесу: веома успешан и успешан. Бројчану скалу оцењивања из наставних предмета прописаних посебним програмом основног образовања и васпитања у иностранству чине оцене: одличан (5), врло добар (4), добар (3) и довољан (2). Владање се оцењује на крају првог и другог полуодијешта описном оценом и то: примерно, врло добро, добро и задовољавају.

Циљ основног образовања и васпитања у иностранству је развијање свести о сопственом националном и културном идентитету учењем српског језика и упознавањем са највреднијим делима српске културне баштине, као и подстицање одржавања трајних веза са отаџбином.

Структура програма предмета: *Српски језик, Моја отаџбина Србија и Основи културе српског народа* је конципирана на истиначин. На почетку сваког се налази циљ наставе и учења предмета за целокупно основно образовање и васпитање у иностранству. Након тога, у табелама су дати исходи, области/теме и препоручени садржаји по узрасним групама ученика. И то, за: *Млађи узраст ученика* (први, други и трећи разред); *Средњи узраст ученика* (четврти, пети и шести) и *Старији узраст ученика* (седми и осмиразред). У табелама у првој колони, дефинисани су исходи за крај учења предмета за сваку узрасну групу ученика, у другој колонидате су области и/или теме, а у трећој се налазе препоручени садржаји. Испод табеле налазе се препоруке за остваривање наставе и учења конкретног предмета под насловом *Упутство за дидактичко-методичко остваривање програма*.

Назив предмета	МОЈА ОТАЦБИНА СРБИЈА	
Циљ	Циљ учења предмета моја отацбина Србија је да ученици упознају основне одлике завичаја из ког воде порекло и државе Србије – данас и у прошлости, како би очували национални и културни идентитет и везу са завичајем и отаџбином.	
Узрасна група	Млађа: први, други и трећи разред	
ИСХОДИ	ОБЛАСТ/ТЕМА	ПРЕПОРУЧЕНИ САДРЖАЈИ
По завршетку учења ученик ће бити у стању да:		
<ul style="list-style-type: none"> – представи чланове породице помоћу графичког приказа (породичног стабла); – изрази речима у каквим је родбинским односима са члановима ује и шире породице; – презентује прикупљене податке о породичној историји – усмено, у папирној или дигиталној форми; – опиши начин путовања до Србије; – опиши сличности и разлике у начину живота људи у земљи боравка и завичају предака; – презентује прикупљене податке о основним карактеристикама 	МОЈА ПОРОДИЦА	<p>Чланови породице (ује и шире).</p> <p>Родбинске везе и односи, узајамност породичних односа (ја сам син/ћерка мојих родитеља; ја сам унуку/унука мојим бакама и дедовима; моја мама је ћерка моје баке; ја сам браташа мом ујаку, ујак је брат моје маме и син моје баке...).</p> <p>Моја породица у прошлости (досељење у земљу боравка, одласци у Србију, рођење деце, полазак у школу...).</p> <p>Истраживање личне прошлости и/или прошлости породице користећи доступне изворе информација (сведочења чланова породице, фотографије, видеоснимци...).</p>
завичај предака – усмено, у папирној или дигиталној форми.	ЗАВИЧАЈ МОЈИХ РОДИТЕЉА И ПРЕДАКА	<p>Пут од земље боравка до Србије (саобраћајна средства, државе кроз које се пролази, удаљеност – дужина путовања).</p> <p>Завичај мојих предака (већи град/градови, природне лепоте, знаменитости, знаменити људи).</p>
		Начин живота људи у завичају (свакодневни живот, живот деце, станове, одевање, празници и обичаји, културне манифестације).

Програми наставе и учења засновани су на **циљу и исходима** основног образовања и васпитања у иностранству и потребама и могућностима ученика који похађају српску допунску школу. Усмерени су на процес и исходе учења, а не на саме садржаје који нису циљ сами по себи, већ су у функцији остваривања исхода који су дефинисани као функционално знање ученика. Они показују шта ће ученик бити у стању да учини, предузме, изведе, обави захваљујући знањима, ставовима и вештинама које је градио и развијао кроз процес учења конкретног предмета током одређеног узрасног периода.

На путу остваривања циља и исхода кључна је улога наставника који добија значајан простор за слободу избора и повезивање садржаја, метода наставе и учења и активности ученика у односу на потребе и могућности ученика. Оријентација на процес учења и исходе брига је не само о резултатима, већ и начину на који се учи, односно како се знање развија повезивањем у смисленецелине, како се развија мрежа појмова и повезује знање са практичном применом. Оријентација на процес учења и исходе брига је о сваком ученику понаособ, о свим његовим потребама и могућностима и посебно његовом нивоу знања српског језика.

Иако су програмски садржаји конципирани на три узрасна нивоа, млађи, средњи и старији, настава се реализује у хетерогеној групи по принципима рада комбинованог одељења, што подразумева подучавање ученика узраста од седам до четрнаест година који се у исто време налазе у истом простору. Стога се организација наставног процеса заснива на принципима диференцијације и индивидуализације који треба да сваком ученику омогуће учење у складу са могућностима, интересовањима и потребама (другим речима исти материјал се прилагођава различитим

могућностима ученика, у изузетним случајевима се дешава да поједини ученици добијају посебан материјал уколико су неговорници, или се у нижим разредима ученицима доставља додатни материјал за савладавање техника читања и писања...) Осим према узрасту, ученици који похађају наставу у једној групи, разликују се према нивоу знања српског језика, развоју језичких компетенција, предзнању, искуству и индивидуалним карактеристикама. Посебани изазов за наставнике представљају ученици који у веома мало или уопште не владају српским језиком. Оваква "лепеза" хетерогености захтева од наставника веома комплексну и смислену припрему за наставу, како би створили услов и за учење и напредак свих ученика у наставној групи. Настава се планира и тематски, при чему се садржаји и наставни материјали прилагођавају у односу на специфичности и потребе ученика. Најчешће се примењује групни облик рада, где ученици имају прилику за вршњачко учење и јачање социјаних и комуникативних компетенција. Значајан контекст учења представља двојезично и мултикултурално окружење у којем се ученици образују и одрастају.

Наставници који изводе наставу на српском језику морају имати веома развијене методичко-дидактичке, социјалне и комуникационе компетенције, спремност да се прилагођавају специфичностима услова рада и потребама ученика, али и да уче кроз сопствено и искуство других. Путовања су део радне обавезе и сви наставници сваког дана изводе наставу у другој школи тј. другом граду, па су путовања саставни део посла. Дестинације које се прелазе износе понекад и до 200 км у једном правцу. Настава на српском језику у иностранству није само реализација часова већ остварење мисије зао чување српског језика, културног наслеђа и идентитета. Стога су наставници, осим свој епримарне улоге и мисионари који нашим ученицима дају прилику да се образују на српском језику, осете српски дух и јачају везу са матицом.

Организација наставе на српском језику у иностранству прописана је Правилником и изводи се највећим делом у просторијама школа земаља домаћина. Веома често настава се изводи суботом и недељом у просторијама кој еприпадају Српској Православној Цркви или удружењима наших грађана. Сходно томе постоји чврста веза између цркве, удружења наших грађана, али и конструктивна сарадња са образовним институцијама замаља у којима се одвија настава. Ипак најзначајнији партнери су дипломатско-конзулатарна представништва Републике Србије који оперативно помажу у реализацији наставе.

Ушколској 2020/21. години образовно-васпитни рад одвијао се у дванаест држава (СР Немачка, Швајцарска, Француска, Италија, Словенија, Велика Британија, Норвешка, Данска, Белгија, Грчка и Јужноафричка Република), а наставу је похађало око 5000 ученика. У односу на претходну школску годину бележи се раст у погледу броја ученика за око 10% што је у складу са циљевима прописаним у Стратегији образовања 2030.

Посебан сегмент рада на којем се предано ради је планирање и реализација слободних активности. Осим што се у овом сегменту рада подстиче учење, у оквиру реализације слободних активности се развијају различите компетенције ученика, јача се веза са матицом, пружа се прилика за афирмацију ученичких постигнућа и промоцију њихових талената и интересовања. Обележавају се сви значајни датуми и манифестације: Свети Сава, Божић, Ускрс, Видовдан, Дан држavnости, Дан примирја, Дан словенске писмености, Међународни дан материјег језика, Дан жена...

Ученици учествују у многим пројектима, конкурсима и такмичењима у Србији и дијаспори. Посебну вредност чини стваралачки рад ученика у форми виртуелног хора, многобројних видео-филмова, позоришних представа, изложби које су ученици осмислили и реализовали у свим фазама рада. Као једна од илустрација може се навести виртуелни хор који је изводио химну "Боже правде" а у којем је учествовало 240 ученика из седам држава, а чије извођење је изазвало велику медијску пажњу у Србији.

"Од марта 2020. год., суочени са пандемијом, а у складу са одлукама које су доносили надлежни органи земља домаћина, били смо принуђени да наставу остварујемо на даљину. Настава се одржавала у поподневним терминима, након редовне наставе у немачким школама. Како бисмо у ванредним условима омогућили учење и обезбедили образовни напредак наших ученика, наставници који оставарују образовно-васпитни рад у иностранству, као и родитељи ученика показали су спремност и

флексибилност у примени другачијих модела учења. Настава је остваривана кроз два основна модела: постављањем материјала на платформу за учење "google classroom" (почетни период у трајању од неколико недеља) и реализацију сусрета у реалном времену, најчешће преко платформи "zoom" или "google meet"-а. Настава је реализована према распореду који је остао непромењен у односу на непосредни рад. За велике групе због техничких проблема приликом укључивања већег броја ученика, заказивани су часови у више од једног термина. Уз google учионицу и апликацију ZOOM, као начин реализације наставе коришћени су и Viber- (видео позиви) и Whats app-групе." (коментар наставнице Татјане Допунска српска школа у Хамбургу)

Реализација online-наставе, као уосталом и непоредне наставе у иностранству је веома захтевна. Потребно је анимирати родитеље да обезбеде техничке услове како би деца могла да прате наставу - деца углавном немају своје телефоне, а и ако их имају, немају приступ интернету, па се на часове укључују онда када то њихови родитељи организују. Недостатак директне комуникације са децом је један од разлога што на ZOOM часовима није увек био пожељан број деце. Такође, за многе родитеље је од пресудног значаја непосредан контакт између ученика и дружење, па је прелазак на online-наставу и код самих родитеља изазвао мању заинтересованост. Све горе наведено је натерало наставнике да се прилагођавају датим околностима, другим речима да користе све расположиве могућности како би успоставили и одржали контакт са ученицима.

Настава на даљину омогућила је формирање посебних учионица и часова за узрасне групе, постављање диференцираног материјала у односу на способности и потребе сваког ученика, обогаћивање интерактивним садржајима. Овакав начин рада за највећи број наставника био је инспиративан и пружио је могућност за креативан рад, обогаћен новим техникама рада и отворенији начин комуникације. Ученици су ангажовани давањем додатних задатака. Ипак, сви се надају да ће школска 2021/22. Година започети непосредним радом у учионици, где и ученици и наставници имају оптималне услове за рад и где се кроз непосредну комуникацију и сарадњу остварују најбољи ефекти учења.

МАЊА МИЛИНОВИЋ наставница историје

МЕЂУНАРОДНА САРАДЊА ШКОЛА У ВРЕМЕ ПАНДЕМИЈЕ

Успешност комплексне реализације међународне сарадње са холандском школом која се спроводи у ОШ „Старина Новак“ већ годинама (прецизније, тренутно тече већ 6 година) дело је уиграног Тима за двојезичну наставу којег од почетка чине Александра Куртеш, Ивана Симеуновић, Маја Заграђанин. Од скоро су нам се придружиле Анђелка Бојовић и Јована Павловић. Неки чланови Тима нису више његов део, као што је Соња Иванчевић, али су дали значајан допринос настанку сарадње наше и холандске школе. Осим чланова Тима, без неизоставне и безрезервне подршке директора школе за реализацију свих активности, Владе Вучнића, сарадњане би била на овом нивоу и у овом обиму, нити би њенотрајање било већ пола десетије.

На самом почетку је потребно нагласити, да се свим учесницима сарадње чини, да је наведено искуство предуслов реализације међународне сарадње у овим ванредним околностима. До скоро, сваке године се у склопу пројекта дојезичне наставе реализује међународна сарадња у две недеље размене током једне школске године. У нормалним условима холандски ћаци би били гости код наших ученика током једне недеље (најчешће у октобру), а у другој недељи (најчешће током априла), наши ћаци би узвратили посету.

У школској 2020/21 години, сарадња са холандском школом „Sint-Janscollege“ због пандемије реализована је уз помоћ модерних средстава комуникације. Припреми „виртуелне“ размене приступили су чланови тима са холандским колегама интезивно договарајући сваки детаљ путем размног мејлова. Александра Куртеш испред ОШ Старина Новак и Лаурин Сакић

испред „Sint- Janscollege“ биле су у констатним препискама што преко званичних мејл адреса, до платформи за комуникацију како би свака идејабила пренета члановима Тимова и додатно разрађена. Договорено је да та виртуелна размене буде реализована кроз два „виртуелна“ дана. Испред школе, главни планери, организатори, доносиоци одлука и носиоци активности, а свако у складу са својом улогом, били су пре свега директор школе Влада Вучинић и чланови двојезичног тима: Александра Куртеш, Ивана Симеуновић, Маја Заграђанин, Јована Павловић, Анђелка Бојовић и Мања Милиновић.

Дружење и упознавање српских и холандских ћака остварено је коришћењем модерних средстава комуникације. Ученци су, као што је то био случај и до сада, имали свог другара из Холандије са којим су успоставили директну комуникацију преко друштвених мрежа и платформи већ крајем порвог полуодишта. Тако су имали прилику да се ближе упознају 40 српски и 51 холандски ћака.

Након договора о свим детаљима релаизације виртуелне „недеље размене“ између српских и холандских наставника, прво окупљање свих учесника, и ученика и наставника из обе школе, одржано је преко платформе Зум 11. марта 2021. године. Након обраћања директора наше школе, као и координатора за двојезичну наставу холандске школе, пар ученика из једне и друге школе презентовали су о свом граду, школи, држави. Потом су ученици, подељени у групе приступили посебним Зум састанцима у којим су реализоване радионице из математике и историје, физике, енглеског језика. За радионицу „Две истине и једна лаж“ холандске наставнице драме и енглеског језика, ученици су добили задатак да унапред припреме задатке за тај игроказ, а победници су добили слаткише које су школе за ту сврху једна другој послале.

Овоме је у организационом слису, следила подела ученика у десет група. Ученицима су биле додељене теме и инструкције за рад. Било је тема колико и група: десет. Ученици су добили задатак да упореде сличности и разлике у својим државама на неку од задатих тема: туристичке атракције, образовање, породични живот, тинејџери, музика, исхрана, спорт, климатске промене, празници, Ковид 19 и искуства у обе државе кроз очи ученика. Ученици су радили на пројекту око месец дана.

Наредног месеца, 20. маја 2021. године, реализоване су презентације којима су ученици представили резултате својих истраживања на задату тему. У два термина истовремено је организовано пет зум састанака у којима су ученици презентовали своје радове. Сваком састанку је присуствовао један српски и један холандски наставник. Након презентација следила је дискусија.

У условима када је нормалан живот заустављен ова виртуелна недеља размене показала је да међусобно упознавање српских и холандских ћака може бити успешно реализовано упркос пандемији. Општи утисак учесника ове виртуелне недеље размене указује на то. У том смислу, планиран је наставак сарадње без обзира на услове пандемије. Неизоставно је нагласити да је ова сарадња имала позитиван резултат јер су године искуства, сарадње, а сад већ и пријатељства, холандских и српских наставника били и остали њен важан фактор.

ЈЕВАНЂЕЛЬСКИ ПОГЛЕД НА ПОНАШАЊЕ ШКОЛЕ У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ

У античко доба, или како ми теолози волимо да кажемо – „у библијско време“, наша цивилизација била је погођена болестима и заразама у далеко већој мери него данас, а Свето писмо често бележи такве случајеве.(1) Без обзира на то да ли смо религиозни или не, без обзира да ли припадамо хришћанској цивилизацији или не, постоји један изузетно значајан разлог зашто треба обратити пажњу на писања Библије о овој теми. Хришћанство, без икакве сумње, чини темељ савремене европске и светске цивилизације и културе. Библија, пак, представља темељну књигу две највеће светске религије - јудаизма и хришћанства,(2) али и књигу са највећим тиражем у историји човечанства, најпознатију, најпродаванију и најчитанију књигу на свету. Читаво Свето писмо или неки његови делови доступни су на преко 3.350 од укупно преко 7.120 регистрованих језика. Својим оригиналима и још више преводима доступно је за око 96,5% светског становништва. Тираж преписа и одштампаних примерака Библије до 2020. године процењује се на преко 5 милијарди, а корисницима интернета је преко 1.400 различитих верзија Библије доступно на преко 1.000 језика. Сматра се да ниједна књига у историји света није извршила тако трајан утицај на светску цивилизацију као што је то учинила Библија. Зато је јудео-хришћанско и библијско становиште, и објективно гледано, а не само зато што Србија и српски народ припадају хришћанској цивилизацији, као становиште збирке најдревнијих мудrosti, увек неизбежно у разматрању било каквих друштвених или философских питања.

У књизи Левитској, Трећој књизи Мојсијевој, записано је много прописа који се тичу лепре (губе), једне од највећих пошасти старог века, а које Господ саопштава Мојсију и Арону. Ови прописи, ако их правилно читамо и тумачимо, звуче сасвим савремено и актуелно. Поред детаљних описа саме

болести, налик неком медицинском уџбенику или приручнику, у тринадесетој глави Књиге Левитске наилазимо и на појам карантина: „Онда нека затвори свештеник за седам дана человека са таквом бљском. Па ће га седмога дана погледати свештеник, ако се буде раширила по кожи, тада ће га прогласити да је нечист, губа је“ (III Мој / Лев, 13.27).(3) Пошто је лепра била неизлечива болест, ако се за неког после карантина утврдило да је заиста болестан, у циљу нечега што би се савременим језиком назвало јавно здравље, оболелом би следио доживотни карантин, па је за оболелог предвиђено да „живи сам, иза околе нека му буде стан“ (III Мој / Лев, 13.46). Ту су, такође и упутства које се тичу обавеза оболелих. Господ преко писца Књиге оболелима наређује да свуда требају да се крећу гологлави и полуодевени, како би им ране биле видљиве, те да требају да држе шаку преко уста и да наглас упозоравају друге да су болесни: „А губавац на ком је та болест, нека иде у хаљинама раздртим и гологлав, и уста нека застре, и нека виче: нечист, нечист“ (III Мој / Лев, 13.45). Од строгих мера карантина нису били изузети ни владари, о чему нам говори пример Цара Азарије из Друге књиге о Царевима: „А Господ удари Цара, те би губав до смрти своје; и живљаше у одвојеном дому; а Јотам син царев управљаше двором и суђаше народу у земљи“ (II Цар 15, 5). У књизи Левитској постоје и упозорења да се не додирују ствари које су припадале оболелом, а уколико се покаже да и у његовој кући људи и даље обольевају, кућа треба заједно са стварима да се спали и потпуно сруши (III Мој / Лев 14. 34-57). Уколико се покаже да су симптоми били безазлени, у том случају свештеник треба да принесе Богу жртву коју је човек донео и да га јавно интегрише у заједницу, односно да свима објави да тај човек не представља опасност по друге.

Из напред изнетог увиђамо неколико веома важних чињеница за поимање епидемија и пандемија и данас, и борбе човека против истих. Као прво, Господ Израиљу открива тајне здравствене превентиве и поступака које се код европских народа уводе тек крајем средњег века, а неке и тек у 19. Веку. Увиђамо и важну чињеницу да је свештеник у библијска времена имао улогу видара, преко кога Бог брине и о телесном здрављу Израиља, што савременом хришћанском и православном свештенству одређује улогу сарадника савремених лекара и медицинског особља, а не неке алтернативе истима или противника или непријатеља истих. Господ Бог је први међу лекарима јер каже: „Ако добро послушаш глас Господа Бога својега, и учиниш што је право у очима његовим, и ако пригнеш ухо к заповестима његовим и

ушчуваш све уредбе његове, ниједне болести коју сам пустио на Мисир нећу пустити на тебе; јер сам ја Господ, лекар твој“ (II Мој / Изл, 15.26), односно: „Ако не послушаш глас Господа Бога свог да држиш и твориш све заповести Његове у уредбе Његове, које ти ја данас заповедам, дођи ће на тебе све ове клемте и стићиће те“ (V Мој / Понз, 28.15). Такође, из малопре реченог увиђамо и чињеницу да Господ није Тад који брине само о душевном већ и о телесном здрављу човека те да човека сагледава у оба аспекта подједнако - у његовој душевној и телесној свеукупности. Зато савремени православни теолози, попут др Ненада Божовића, доцента на предмету Старозаветна библистика на Православном Богословском факултету Београдског универзитета и сматрају да је свака савремена болест истовремено „и психосоматска и соматопсихолошка“. Да није тако, да се Божанска брига усмерена према човеку тицала само грехова и моралних категорија, без Божанске бриге о телесном Здрављу човечанства, оно би Израиљ оставила на милост и немилост здравственим пошастима старог века *и историју човековог спасења довела у крајњу неизвесност.*(4) Од епидемијских примера које нам бележи Библија издвојио би овом приликом три примера, који се показују као занимљиви у вези разматрања људске кривице везане за болести. Први је пример из Четврте књиге Мојсијеве – Књиге Бројева, у којој се описује епидемија трипера, односно гонореје или капавца, која је завладала међу јеврејима који су полно општили са женама и девојкама из племена Мааваца, (5) али и некима из суседних племена: „И живљаше Израиљ у Ситиму, и народ стаде чинити прељубу са кћерима Маавским“ (IV Мој / Бр, 25.1). Од ове болести пострадало је, према речима Библије, чак 24.000 јевреја – што оних умрлих од последица саме болести, што оних који су ликвидирани јер су настављали да блудниче, подстицали друге на блуд и одбијали послушност свештенству и самом Господу који су опомињали на опасност од овог греха. Гонореја или „течење семена“ како се ова болест, зато и названа „капавцем“, називала у библијска времена (III Мој / Лев, 15), а која се данас лечи антибиотицима, тада је била неизлечива и често смртоносна. Мојсије и друге јеврејске вође („судије“ и „Кнезови народни“) осетили су се немоћно пред отпором народа којима су се, несвесним погибељи, осладиле везе са туђинкама из племена у којима је владала гонореја, те су беспомоћно плакали на улазу у Скинију у коју су поједини јевреји из ината Богу, свештенству и народним вођама уводили своје љубавнице. Једног од њих убио је копљем, заједно са конкубином, свештеник Финес, Аронов унук, чиме је одвратио јевреје од даљег ширења блуда па и тада опаке гонореје. Финесов поступак,

метафорично нам гогори да тешке болести и опасне епидемије захтевају дисциплину и „тешке мере“.

Други сличај епидемије који би споменуо као важан је случај епидемије извесне кожне болести под хебрејским именом „ефалим“. Највероватније се радило о мишијој грозници и отоцима на кожи као њеној последици,(6) које Даничић у свом преводу назива „шуљевима“, а која је задесила Филистејце, када су Јеврејима због кукавичлuka у рату отели Ковчег Завета, што је описано у Првој књизи Самуиловој. Епидемија престаје после седам месеци, када Филистејци враћају Ковчег Завета Јеврејима са златним даровима у облику мишева и отеклина какве је грозница изазивала на њиховим телима (I Сам, 4-6).

Трећи случај који ваља овде споменути је случај непознате епидемије која је наводно за само једну ноћ буквально истребила Асирце који су 702. године пре Христа опсадали Јерусалим, а која је описана у Другој књизи о Царевима. Суочен са ултиматумом асирског Цара Сенахирима да безусловно преда град и све његове становнике, а увиђајући немогућност слабије опремљених и малобројнијих бранитеља да град одбране, јудејски Цар Језекија моли се Господу да спасе Јерусалим, његове бранитеље и становнике. Преко пророка Исаије, Господ, услышивши Језекијине молитве, поручује Цару да неће допустити да град падне у руке тада „најопремљеније, најмасовније и најдисциплинованије армије на свету“:(7) „У град овај неће ући, вели Господ. Јер ћу бранити тај град, и сачуваћу га себе ради и ради Давида, слуге својега. И исту ноћ анђео Господњи изиде и поби у окolu Асирском сто и осамдесет и пет тисућа; и кад усташе ујутру, а то све сами мртваци“ (II Цар, 19.33-35). Потоњи тумачи Библије овог „Анђела Господњег“ тумаче као неку од високо заразних и брзо преносивих смртоносних болести које су се лако јављале у условима нехигијене у опсадним логорима подједнако као и у опсаданим градовима, у античко доба, па и у средњем веку.

Претходно изнета три примера епидемија које описује Библија, односно Стари завет о узроцима епидемија говоре нам следеће: Узрок појаве епидемија увек је грех – када су у питању сами Јевреји подједнако као и када су у питању њима непријатељски народи. Бог подједнако кажњава масовну појаву греха без обзира да ли је у питању „изабрани Божији народ“ или „незнабошци“. У првом случају епидемија је казна за грехове Израиља а у друга два спасење за Израиљ долази од Бога у виду епидемије као казне за

непријатеље Божије и Израиљеве. Морамо овде застати и приупитати се да ли је уопште, и ако јесте, у коликој мери, грех узрок болестима. Нема данас сумње, и у то се сваки разуман човек може лако уверити, да је грех свакако узрок личним, појединачним оболењима. Претерана конзумација алкохола, пушење, одсуство физичких активности, конзумација „нездраве“ хране без икакве сумње доприносе риунирању здравља сваког човека. Још је отац медицине, Хипократ, тврдио да је „Све што је неумерено – штетно“. Међутим, да ли људски грех, у оном ужем, библијском смислу заиста узрок за индивидуалне болести или можда и епидемије? У доба Христовог земаљског живота „долази до пренаглашавања односно изобличења изворних заповести које су чувале духовну и телесну чистоту Израиља. Многи су били изопштавани из заједнице због болести чији су симптоми деловали збуњујуће, а они који су били болесни поред те тегобе носили су и друштвену стигму“. (8) Христос указује на ову лошу друштвену појаву и исправља је. Из Старог завета познат нам је случај праведног Јова који, поред свих недаћа и несрећа које су га задесиле бива погођен и неком врстом богиња: „А Господ рече Сотони: ево ти га у руке; али му душу чувај. И Сотона отиде од Господа, и удари Јова злим приштем од пете до темена“ (Јов, 2.3-4). Иако је Јов без икакве сумње недужан („Беше човек у земљи Узу по имениу Јов. И тај човек беше добар и праведан, и бојаше се Бога, и уклањаше се од зала“, Јов. 1.1), његове комшије и пријатељи сумњају да је грешан, те да је грех узрок свог зла које га је задесило. На крају, Господ чак ни не саопштава примарну истину Јову – да је допустио Сотонино кушање Јова како би показао „пример његове вере и праведности“, већ саопштава Јову како је стварао свет – нешто што је сасвим изван Јовове моћи поимања, показујући да Божију вољу треба прихватати иако је најчешће не схватамо. (9) Па зар сви, читајући Молитву Господњу не изговарамо речи „Да буде волја Твоја, јако на небеси и на земљи“? Сличан овом је случај човека слепог од рођења, из Светог Јеванђеља по Јовану (Јн, 9). Апостоли питају Христа „Рави, ко сагреши, овај или родитељи његови, те се роди слеп?“, не доводећи уопште у питање да је нечији грех узрок човековог инвалидитета. На то им Христос категорички одговара, негирајући било какав грех као узрок инвалидитета овог човека: „Не сагреши ни он ни родитељи његови, него да се јаве дела Божија на њему“. (Јн, 9.2-3). Сличан је и пример жене из Светог Јеванђеља по Луки, која дванаест година болује од дугих и обилних менструалних крварења, које Библија назива „течењем крви“, али је народ осуђује на изопштење из заједнице. Жена се дотакла Христовог скута, оздравила, а Христос је отпушта

речима: „Не бој се, кћери, вера твоја спасла те је; иди у миру“ (Лк, 8.48).(10) У Матејевом Јеванђељу Христос лечи чак двојицу ослепелих. И у овом случају Богочовек негира старозаветни став о греху као узроку болести. Питање свих питања је и овде да ли човек верује: „Приступише му слепци, и рече им Исус: Веријете ли да могу то учинити? А они му рекоше: Да, Господе. Тада се дохвати очију њихових говорећи: По вери вашој нека вам буде. И отворише им се очи“ (Мт, 9.28-30).(11) Чак и ако се негде и постављало питање греха, Христос оболеле а приори ослобађа такве кривице, као на примеру изсцељења непокретног човека из истог Јеванђеља: „Донесоше му одузетог који лежаше на одру. И видевши Исус веру њихову, рече одузетоме: Не бој се, чедо, опраштају ти се греси твоји. И гле, неки од књижевника рекоше у себи: Овај хули на Бога. А Исус, видевши помисли њихове, рече: Зашто ви зло мислите у срцима својим?... Јер шта је лакше, рећи: Опраштају ти се греси; или рећи: Устани и ходи? Али да знате да власт има Син Човјечији на земљи опраштати грехе; тада рече одузетоме: Устани, узми одар свој и иди дому своме. И уставши отиде дому своме“ (Мт, 9.2-7).(12) У случају исцељења психички оболелог човека, који је усто био и нем, Христос чак ни не пита да ли верује: „Доведоше му човека нема и бесомучна. И пошто изагна демона, проговори неми“ (Мт, 9.32-33).(13)

Међутим, без икакве намере да бласфемично противуречимо Господу и негирати његове ставове изнете у Новом завету, мислим да, узевши у обзир комплексност савременог начина човековог бивствовања ипак треба да се приупитамо, није ли ипак, на неки начин, макар и посредно, нека врста људског греха утицала на појаву неких болести, па и епидемијских, или на могућности њиховог лечења? Одговор би свакако био позитиван. Зар људска немарност или не придржавање прописа, као и антиваксерски ставови, везани за тренутно актуелну пандемију Корона вируса, не доприносе ширењу вируса и успорености његовог сузбијања? Зар медицина и фармацеутска индустрија нису деценијама усредређене на силиконе и филере, пластичне операције у оквиру нечега што бисмо могли назвати веома профитабилном медико-индустријом „подмлађивања и вештачке лепоте“, па их пошасти попут Короне затичу неспремне и поред свих напора за прву вакцину против Ковида 19 им је требало готово годину дана? Ни данас нисмо сигурни да ли се вирус појавио природним путем, сам од себе, или се неко играо Бога, експериментисао са вештачким вирусима, па над том игром изгубио контролу? Зар медицина и даље прилично немоћно стоји пред канцером,

иако је болест позната још од античких времена.(14) Само у нашој земљи прошле године је од различитих облика карцинома оболело преко 49.000 људи, а од исте болести упокоји се годишње преко 20.000.(15) У свету од ове болести прошле године оболело је преко 19 милиона људи, а упокојило се скоро 10 милиона.(16) Зар САД своју политику у свету не спроводе и бомбардовањем својих противника пројектилима са осиромашеним уранијумом, што је и наш народ оштетио на својој кожи? Човеково одступање од Бога и Божанских заповести свакако или доводи човечанство у ситуацију у којој нечије понашање може да учини да велики број људи или чак читаво човечанство стрепи од разних пошасти међу којима је и пандемија Корона вируса која тренутно пламти планетом.

Овом приликом постављамо и питање где се у свему овом налази положај и улога основне школе? Важност овог степена образовања не лежи само у томе што је то први озбиљан степен образовања, што људима даје основе за било какво друго образовање, што га у основним елементима подучава разноврсним вештинама и наукама са којима ће се сретати кроз даљи живот. Важност основног образовања у крајњу руку описмењује човека, и то не више у класичном, ужем смислу те речи, у смислу читања, писања и основа матерњег језика, већ га описмењује и у смислу сазнања из различитих природних и друштвених и хуманистичких наука, омогућавајући му најосновнија знања за опстанак у све компликованијем свету у коме живимо. Пружа човеку основна знања из области информационих технологија, што је у савременом свету постало равно литературној писмености. Од 7.200.000 становника Србије (у шта не убрајамо становнике окупиране територије АП Косова и Метохије) мање од 2% су неписмени, али овај податак може да завара јер је око 850.000 практично писмених становника који немају завршен ни један разред основне школе или немају завршену потпуну основну школу и представљају оно што се назива „функционално неписменим“ становништвом. Са друге стране, око 1.300.000, око 18% становника Србије има завршену само основну школу.(17) На крају крајева целокупно становништво које поседује средње, више и високо образовање, као и сви ученици и студенти који су у процесу средњег, високог и вишег образовања, прошли су кроз потпуни процес основног образовања. Међутим, ни то што основно образовање статистички гледано, представља веома важну чињеницу у функционисању једног друштва, што својим присуством

што својим одсуством, није то што чини, само по себи, важност основне школе.

Основа православног живота јесте заједништво или саборност, заједничарење, а оно се остварује пре свега у Цркви, као телу Христовом – телу чија је глава Христос а удови верници (Еф, 1.23, Еф, 4.11-12, Кол, 1.24 и др.). Међутим, човек и друштво у коме живи су комплексни и како време пролази бивају све комплекснији. Тако Црква никако није једина, искључива заједница у којој човек функционише. Ту су брак, шира и ужа породица, пријатељи, радна заједница, и разна друга формална и неформална удружења у којима човек функционише и кроз које остварује своју личност, а које се колоквијално називају „црквама у малом“ или „домаћим црквама“. И сам човек је на неки начин „црква у малом“, онда када се не налази у заједници. У свим тим заједницама, које се међусобно прожимају, задатак човека је да делује као хришћанин. Бити хришћанин, бити православац није једино и искључиво опредељење човека. Човек је истовремено и син, и муж, и отац, колега, сународник, комшија, има свој приватни, некада и јавни живот, занимање, каријеру... У свим тим улогама православни човек треба да се остварује управо тако - као православни човек. Свака од његових делатности треба да буде прожета неком врстом молитве, односно да представља неку врсту молитве. Човек не може да буде САМО православац, али зато може и мора да буде православац у СВЕМУ. Човек не може САМО да се моли, али зато молитва може и мора да му прожима СВЕ.

У такве „домаће цркве“, „цркве у малом“, убрајамо и школске установе, па и основну школу. У основној школи човек присуствује, егзистира и делује неко време свог живота, деца осам година, што је некада и дуже него што ће касније провести у другим образовним институцијама, а наставно и друго особље далеко дуже, не ретко читав свој радни век. По много чему основна школа као „домаћа црква“ име елементе породице, институције која се прва и најчешће назива „домаћом црквом“ или „црквом у малом“: ученици су деца, једно другом требају бити као браћа и сестре, наставници и ненаставно особље су попут родитеља, они образују, али и васпитавају ученике... Ако би неко овде очекивао мишљење од стране теологије или од стране вероучитеља како би било боље да основна школа функционише у време пандемије, да ли би она требала да се одвија на класични начин или онлајн, убеђен сам да га не можемо дати и уосталом зато нисмо ни надлежни. Облик одвијања наставе треба да се одвија према препорукама или наредбама

надлежних органа: министарства, владе, кризног штаба... Наравно да је класичан облик наставе, са присуством ђака и наставника на часовима бољи и кроз историју доказан начин образовања, Међутим и онлајн настава као „нужно зло“ у време пандемије или сличних „непогода“ које ометају или онемогућавају класичан облик наставе, са свим својим мањкавостима и непогодностима, од којих су српски наставници неке већ превазишли, а неке ће превазићи са искуством у будућности, мора да буде прихваћена као, за сада једина могућа алтернатива престанку образовног процеса. Подсетимо се само да је у нашим црквама прошле године, у јеку пандемије, литургија служена без присуства „верних“, условно речено, јер и свештеници и ђакони свакако спадају у вернике. Са једне стране утеша може бити чињеница да су нека деца у свету, као нпр. у Аустралији, читаво основно образовање, захваљујући разуђеној насељености и немогућности присуствовању класичној настави, прошли на неки начин онлајн, чак и у време када није било интернета, путем радио станица. Са друге стране, пак, утеше нема, јер је одсуство наставника и ученика из школа управо оно што, из угla православне теологије ремети најважнију одлику основне школе, а то је да је она једна од „домаћих цркава“ тј. „црква у малом“. На страну проблематика што су ђаци уместо у заједничкој учионици у својим домовима, који нису предвиђени за наставно-образовни процес, што се наставници налазе код својих кућа, у празним учионицама или импровизованим студијима, који свакако нису предвиђени за наставно-образовни процес, и што је учионица замењена чак двема категоријама – одвојеним и физички удаљеним просторијама у којима се налази сваки ученик и сваки наставник, и нечим што би могли назвати „интернет простором“. (18) Непостојање заједничарења чини да са једне стране онлајн настава у односу на класичну наставу има исту мањкавост као и посматрање литургије преко ТВ екрана у односу на евхаристијско сабрање у цркви. На сву срећу школско знање омогућава и онлајн настава док Богопознање омогућава само евхаристија. Потреба за заједничарењем и за остварењем сопствених личности у оквиру „цркве у малом – школе“, и за ученике и за наставнике, у доба епидемијски разлози захтевају онлајн наставу, замењују се заједничарењем углавном у оквиру „цркве у малом – породице“, поготово што у таквим условима човек ређе посећује и саме литургије и што ређе заједничари и у другим обицима „домаћих цркава“ – шире породице, друштво из краја, комшијук, пријатељи... Човеков живот у заједници и међусобни односи са другим људима, са животом, па и неживом природом неодвојива је потреба људског бића, његов егзистенцијални услов,

настала као рефлексија постојања Тројичног Бога и његових перихоретичних(19) међуипостасних(20) односа. „Не може се (личност) замислiti сама по себи, већ само у односу према другоме. Једна личност једнако је ниједна личност“. (21) Још су кападокијски оци из 4. Века утврдили да личност у православљу представља искључиво „пројаву односа“, а не западњачку „индивидуу“ која се може замислiti и без односа са другим бићима. (22) Љубав, та појава подједнако неопходна хришћанском поимању егзистенције, којој је објекат управо малопре поменута личност, а не човек, као неки апстрактни и волунтаристички тумачени појам, у време пандемијске раздвојености, трпи подједнако као и пројава односа. (23) Зато и у оваквим условима треба да преусмеравамо своје односе и љубав истовремено тежећи да их умножимо и увећамо у њиховој пандемијској скучености, надајући се да ће се човечанство у што краћем року ујединити и победити пошаст која ју је захватила.

Из овог стања излаз води само кроз стрпљење и трпљење. „Послушност Богу, као једна од основних врлина хришћанског живота, у свему захтева врлину стрпљења“, а „Врлина стрпљења налази се у чврстом, стабилном и постојаном трпљењу дарованом од Бога. То је снага да се носи сопствени крст“. (24) Да излаза има, у то нас у 55. Псалму уверава псалмопојац Давид: „Стави на Господа бреме своје и Он ће те укрепити. Неће дати, до века, праведнику, да посрне“ (Пс, 55,22). А како ће то бреме поделити наставници и ученици, „они мали“ како их Христос назива у Светом Јеванђељу по Матеју (Мт, 18,6)? Никако другачије до свако према својим духовним и телесним могућностима. У то нас уверавају речи Светог апостола Павла из Прве посланице Коринћанима: „Бог је веран и неће вас пустити да се искушате више него што можете, него ће учинити крај искушењима, да их можете поднети“ (1.Кор.10.13).

„Ова пандемија и све оно што гледамо да нам се дешава последица је а не узрок. Узрок је одступање рода човечијег од Бога“, каже у једном свом интервјууprotoјерејставрофор др Александар Средојевић, пензионисани парох храма Светог Саве, који је због својих година, као и остали наши најстарији суграђани, највише трпео од противпандемијских мера, барем на почетку пандемије Корона вируса, али додаје и речи утеше својој браћи и сестрама: „Све што дође, мора и да прође, па тако и ова невоља која је опомена за наше грехе, према себи, према природи и према Богу“. (25) Међутим, свакако да ову ситуацију око грешности човечанства које на неки начин

представља посредан узрок за појаву пандемије Ковида 19 и за њено пребрзо ширење и предуго трајање, не можемо и не смо схватати апокалиптички. Човек је услед грехопада Адамовог, уместо да уздигне природу заједно са собом ка бесмртном Богу и учини је, заједно са собом, бесмртном, оставио и себе и природу у смртном стању створених бића и довоје себе и природу у стање перманентног рата у коме или природа тлачи и уништава человека или човек тлачи и уништава природу и излаз из овог стања лежи једино у домостроју спасења.(26) Никоме није одређено да зна да зна час Другог Христовог доласка и Страшног суда. Треба ову ситуацију прихватати као Божију вольу, али и прилику да се у њој остварују „дела Божија“, о којима је говорио и сам Христос (Јн, 9.2-3). Страха има и биће га још, али треба се уздати у Божију помоћ - помоћ народу, онима који га воде и онима који брину о народном здрављу, сходно стиховима псалмопојца Давида из 23. псалма „Ако и прођем долином смртних сенки, нећу се бојати зла, јер си Ти са мном“ (Пс, 23.4). Не треба се плашити јер нас Господ увек „гледа очима љубави“ и поручује нам: „Не бој се, мало стадо, јер би вольа Оца вашега да вам даде царство“ (Лк. 12, 32).(27)

1 Ненад Божовић, „Свето Писмо о болестима и епидемијама“, <https://teologija.net/sveto-pismo-o-bolestima-i-epidemijama/>.

2 Хришћанство, са 2,4 милијарде верника, и јудаизам са 14,7 милиона верујућих заједно чине готово трећину религиозних особа на свету (извор: Pew Research Center, „Religious Composition by Country, 2010-2050“, 5 May 2020, <https://www.pewforum.org/2015/04/02/religious-projection-table/2010/number/all/>).

3 Термин „карантин“ настао је од четрдесетодневног карантина (итал. quarante = четрдесет) јер је изолација сумњивих на неке тешке, заразне и смртоносне болести, попут лепре или куге према наредби млетачких власти, од 15. века трајала обично четрдесет дана. Сматрало се да све заразне болести имају инкубацију мању од 40 дана, али овај временски период није одређен толико истукством колико на основу библијских података: Мојсије је са Израиљом 40 година лутао пустинjom пре повратка у Палестину (II Мој / Изл), а Христос је 40 дана кушан у пустинији (Лк, 4.1-14) (Милош Шћекић, „Не бој се мало стадо“, на <https://www.facebook.com/miloscekic82/posts/2805239242892176/>).

4.Ненад Божовић, исто. 5 Библија сматра Моавце потомцима Лота, Аврамовог синовца, оног праведника којег је бог са женом и кћерима спасао при уништењу Содоме, али опет, његову жену окаменио јер није послушала Божију заповест и окренула се ка граду који су напуштали. Даља Лотова судбина повезана је за случај инцестуозног односа са кћерима, који је починио у пијанству. Из тих инцестуозних односа родили су се Моав и Бен Ами, родоначелници Моаваца и Амонаца, те Библија овим племенима а приори одређује „нечисто“ порекло (I Мој / Пост, 19). 6 Зато што су Филистејци правили златне фигуре у облику мишева и отеклина какве су имали како би се уз помоћ ових реликвија, које су уз Ковчег Завета вратили Јеврејима решили болести(I Сам, 6.5)(прим. аут.).

7 Ненад Божовић, исто.

8 Ненад Божовић, исто.

9 Драги Mrђеновић, „Књига о Јову“, на <https://orthodoxkovilje.rs/knjiga-o-jovu-manastir-kovilje/>.

10 Архиепископ Аверкије Таушев, Православно тумачење Новог завета, Београд, 2006, стр.139-141.

11 Архиепископ Аверкије Таушев, исто, 141; Архимандрит Фирмилијан, Тумачење Јеванђеља са беседама, Линц, 2003, стр. 189-194.

- 12 Архимандрит Фирмилијан, исто, стр. 184-189.
- 13 Архиепископ Аверкије Таушев, исто, стр. 141;
- 14 Карцином или канцер (καρκίνος = рак, тумор), због сличности неких његових облика са овим морским зглавкаром, крстили су Хипократ и Гален у 5. Веку пре Хр., односно 2. веку хришћанске ере.
- 15 Институт за јавно здравље „Милан Јовановић Батут“, <https://www.skriningsrbija.rs/srl/vesti/282/29/detaljnije /4-f-bru-r-2021-sv-ts-i-d-n-b-rb-pr-tiv-r/>.
- 16 Hyuna Sung и др., „Global Cancer Statistics 2020“, <https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/33538338/#affiliation-1>.
- 17 Извор: Републички завод за статистику, 2017.
- 18 Образовно креативни центар, „Шта јесте а шта није онлајн настава?“, <https://okc.rs/sta-jeste-a-sta-nijeonlajn-nastava/>.
- 19 Перихореза, грч. περιχωρησις = прожимање, заједничко борављење, кретање у љубави и међупрожимање ипостаси у унутрашњости тројичног живота Свете Тројице.
- 20 Ипостас, грч. υποστασις = стајати под, термин за Божанска лица унутар Свете Тројице, Отац, Син и Свети Дух, единства заснованог на једној, недељивој суштини, а разлика заснованих на разлици њихових личних својстава: нерођености, рођености и исхођењу.
- 21 Јован Зизјулас, Догматске теме, Нови Сад, 2001, стр. 59.
- 22 Јован Зизјулас, исто, стр. 224.
- 23 Александар Шмеман, „Милосрђе и хришћанска љубав“, Верско добротворно старатељство Архиепископије Београдско-Карловачке, <https://starateljstvo.rs/protojerej-aleksandar-smeman-milosrdje-ihriscanska-ljubav/>.
- 24 „Врлине хришћанског живота: О стрпљењу“, <https://hramsvetogcarakonstantinajelene.rs/vrline-hriscanskogzivotao-strpljenju/>. 25 „Свештеници о празничним данима у доба пандемије: Све што дође, мора и да прође“, Политика, субота, 18.04.2020, <http://ts366544v061.moji.oblaci.rs/scc/clanak/452497>/Друштво/Све-што-дође-мора-и-да-прође.
- 26 Јереј Срећко Зечевић, „Старозаветно схватање смрти“, <http://www.eparhija-sumadijska.org.rs/библиотека/item/907-старозаветно-схватање-смрти>.
- 27 Епископ Бихаћко-Петровачки Сергије, „Не бој се мало стадо“, 16. март 2020, <https://www.eparhijabihacko-petrovacka.org/episkop-sergije-ne-boj-se-malo-stado/>.

ЗАВОД ЗА УПРАВЉИВАЊЕ
ОБРАЗОВАЊА И ВАСПИТАЊА
Број: 7 - 4/2021
Датум: 15. 01. 2021.
Београд, Фабрикова 10
сд

На основу члана 13. Правилника о стручном стручном усавршавању и напредовању у званија наставника, високата и стручних сарадника („Сл. гласник РС”, бр. 81/2017 и 48/2018) директор Завода доноси

ОДЛУКУ

- Стручни скуп – самостални, под називом „Школски систем пред наставом – улога директора“ који је пријављено Удружење за стручну адвокацију и образовање Вулкан здание, Господара Вучића 245, 11000 Београд, од 05. 01. 2021. године, под 55462021, признаје се као облик стручног усавршавања.
- Обавезује се подносилац пријаве да се у организацији стручног скупа придржава препоручених мера превенције љубог вируса Коронavirus 19 и прилажеће у складу са њима.

ОБРАЗЛОЖЕЊЕ

Радна група је на основу увида у постизану документацију утврдила да стручни скуп под називом „Школски систем пред наставом – улога директора“ испунија услове предвиђене Правилником о стручном стручном усавршавању и напредовању у званија наставника, високата и стручних сарадника („Сл. гласник РС“, бр. 81/2017 и 48/2018).

Циљ скупа јасно је дефинисао. Теме скупа усклађено су са циљем и релевантне су за целу групу па коју се односи. Временска артикулација скупа усклађена је са повишеним активностима. Комисија је стекла увид у постојање професионалних компетенција стручних лица задужних за свај стручни скуп.

Имајући у виду изложену и повољност скупа због епидемије Корона жаруса и усвојених Мера превенције, обавезује се подносилац пријаве за одобрење стручног скупа, да се у организацији стручног скупа придржава препоручених Мера превенције,

На описану изнетог, одлучено је као у диспозицију одлуке,

Достављено:

- подносилацу пријаве
- ходатайнству
- архиву

ДИРЕКТОР

д.р. Зоран Грушановић

ШКОЛА У УСЛОВИМА ПАНДЕМИЈЕ - облици рада потврђени у пракси код одобреног скупа: 597

Облик стручног усавршавања: Саветовање

Подаци о организатору: Основна школа "Старина Новак", Београд, Кнеза Данила 33-37

Подаци о особи за контакт: Оливера Гавриловић, sekretar.sn@gmail.com, 0113239970; 0648053498

Назив: Школа у условима пандемије - облици рада потврђени у пракси

Приоритетна област стручног усавршавања на коју се скуп односи:

унапређење компетенција наставника у области планирања и реализације наставе оријентисане на исходе (подизање нивоа методичких знања релевантних за циљеве и исходе предмета/области)

Чланови програмског одбора и реализацијатори:

Специјалиста хемијских наука Влада Вучинић, ОШ "Старина Новак"

Магистар географије за област животне ср Сања Топаловић, ОШ Старина Новак (MSc) Мастер менаџер; Професор енглеског Соња Иванчевић, Факултет организационих наука

православни вероучитељ (катихета) Никола Гиљен, независни научник-истраживач и публициста

професор разредне наставе Сњежана Ђивша, ОШ Старина Новак

Мастер психолог Никола Стевановић, ОШ Старина Новак

дипломирани историчар Милош Пекић, ОШ Старина Новак

професор технике и информатике Саша Шипка, ОШ Старина Новак

Професор српског језика и књижевности Марија Марковић, ОШ Старина Новак

Дипломирани историчар Мања Миличиновић, Ош Старина Новак

професор разредне наставе Василије Савић, ОШ Старина Новак

мастер учитељ Александра Ераковић, ОШ Старина Новак

Мастер професор немачког језика и књижев Марина Стојановић, ОШ Старина Новак

Број дана: 3 дана (укупно време рада: мин.)

Планирани број учесник: 45

Циљне групе: Наставник разредне наставе; Наставник предметне наставе - основна школа; Стручни сарадник у школи; Директор/помоћник директора.

Агенда: приказана на почетку ЗБОРНИКА

РАДНЕ БИОГРАФИЈЕ РЕАЛИЗАТОРА СТРУЧНОГ СКУПА

ВЛАДА ВУЧИНИЋ

Звање: Специјалиста хемијских наука

Установа: ОШ "Старина Новак"

Радно место: просветни радник (директор школе)

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
1996	1996	ОШ Ђура Даничић	наставник хемије
1997	2011	Текстилна школа	професор физике
2009	2011	Школа за дизајн текстила	професор физике
2011	2021	ОШ Старина Новак	директор школе
2008	2010	ОШ Војвода Степа	наставник физике

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
„Потреба за стручном аутономијом школе“, стручни рад, ЗБОРНИК уводних реферата са расправама, НОВАК ДОДАТАК бр.7, „НОВАК“ број 7, ISSN 2466-5193	Аутор	објављен

Назив	Улога	
2004, ISBN 86-7343-045-3 COBISS.SR-ID 117937164		
Радна свеска из физике за први разред КОС, Београд, 2004, ISBN 86-7343-040-2 COBISS.SR-ID 117938444	Аутор	
Радна свеска из физике за други разред КОС, Београд, 2004, ISBN 86-7343-035-6 COBISS.SR-ID 117958156	Аутор	
Радна свеска из физике за трећи разред КОС, Београд, 2004, ISBN 86-7343-030-5 COBISS.SR-ID 117956876	утор	
Награде и признања:		
Назив	Организација	Година
Certificate, Nr.633/275/23.03.2017, mars 2017, Guvernul Romaniei Ministerul Educatiei Nationale, Inspecoratul scolar judetean Cluj	Guvernul Romaniei Ministerul Educatiei Nationale, Inspecoratul scolar judetean Cluj	2017
Certificate, Nr.815/1, mars 2018, Guvernul Romaniei Ministerul Educatiei Nationale, Inspecoratul scolar judetean Cluj	Guvernul Romaniei Ministerul Educatiei Nationale, Inspecoratul scolar judetean Cluj	2018
Certificate, Nr.696/p/6, mars 2019, Guvernul Romaniei Ministerul Educatiei Nationale, Inspecoratul scolar judetean Cluj	Guvernul Romaniei Ministerul Educatiei Nationale, Inspecoratul scolar judetean Cluj	2019
ПРИЗНАЊЕ за трајни допринос унапређењу и развоју универзитета, Отворени универзитет „Знање“, 14.06.2015	Отворени универзитет „Знање“	2015

САЊА ТОПАЛОВИЋ

stopalovicbg@gmail.com

Звање: Магистар географије за област животне среће

Установа: ОШ Старина Новак

Радно место: Просветни радник

Радно искуство

Од	До	Институција	Радно место
2002	2003	ОШ Нада Димић	наставник географије
2003	2013	ОШ Горња Варош	наставник географије
2013	2021	ОШ Старина Новак	наставник географије

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
Значај ученичких екскурзија у настави, Зборник радова "Лист Новак"	Аутор	објављен

Објављене књиге, приручници, наставна/дидактичка средства у вези са темом скупа:

Назив	Улога
Уџбеници за географију основне школе (5-8. разред)	Коаутор
Приручници уз уџбенике (5-8. разред)	Коаутор
Радне свеске за географију (5-8. разред)	Коаутор

Чланство у домаћим и међународним стручним организацијама, друштвима, удружењима, жиријима:

Назив
Члан Српског географског друштва

СОЊА ИВАНЧЕВИЋ

---

sonja.ivancevic@yahoo.com

Звање: (MSc) Мастер менаџер; Професор енглеског

Установа: Факултет организационих наука

Радно место: Сарадник у настави, Факултет организацио

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
2006	2019	ОШ Старина Новак	наставник енглеског језика
2019	2021	Факултет организационих наука	сарадник у настави

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
-------	-------	--------------

Рад у истакнутом међународном часопису (M22) Ivančević, S., Ivanović, T., Maričić, M., & Čudanov, M. (2020). Student Heavy Work Investment, Burnout, and their Antecedents: the Case of Serbia. Amfiteatru Economic, 22(14), 1182-1205 Print ISSN: 1582 – 9146 Online ISSN: 2247-9104	Аутор	објављен рад
--	-------	--------------

Рад у међународном часопису (M23) Ivanović, T., Ivančević, S., & Maričić, M. (2020). The relationship between Recruiter Burnout, Work Engagement and Turnover Intention: Evidence from Serbia. Engineering Economics 31(2), pp. 197-210 Print ISSN: 1392-2785 Online ISSN: 2029-5839	Аутор	објављен рад
--	-------	--------------

Рад у тематском зборнику	Аутор	објављен рад
--------------------------	-------	--------------

Назив	Улога	Објављен рад
међународног значаја (M14) Ivančević, S. (2020). Towards Sustainable Workforce: the Importance of Family Friendly Policies. MEFKON20. ISBN 978-86-84531-50-8		
Иванчевић, С. (2016). Синдром изгарања. Зборник уводних реферата са расправама, Друго саветовање просветних радника: Репродуктивно или функционално знање, Тара, Србија, јун 2016, ИССН 2466-5193	Аутор	објављен рад
Иванчевић, С. (2017). Значај међународне сарадње. Зборник уводних реферата са расправама, Треће саветовање просветних радника: Место наставника у образовном систему, Сокобања, Србија, јун 2017, ИССН 2466-5193	Аутор	објављен
Чланство у домаћим и међународним стручним организацијама, друштвима, удружењима, жиријима:		
Назив		
Serbian HR Community		
People Analytics Hub		

НИКОЛА ГИЉЕН

nikolagiljen71@gmail.com

Звање: православни вероучитељ (катихета)

Установа: независни научник-истраживач и публициста

Радно место: независни научник-истраживач и публицист

Радно искуство

Од	До	Институција	Радно место
2008	2008	Фонд "Принцеза Оливера"	сарадник
Назив	Улога	Објављен рад	
Крштење Клио или Како разбудити уснулу принцу?: Оглед о православној философији историје, Дерета, Београд, 2018	Аутор	објављен рад	
Два наша странца: Две биографије као прилог војној историји српског народа, Дерета, Београд, 2017	Аутор	објављен рад	
Две српске султаније: Оливера Лазаревић (1373-1444) и Мара Бранковић (1418-1487) - Две биографије као прилог историји српско-османских односа 1389-1487, Дерета, Београд, 2016	Аутор	објављен рад	
Српске средњовековне заставе: Прилог историји српске вексилологије, Фонд „Принцеза Оливера“, Београд, 2014	Аутор	објављен рад	
Принцеза Оливера,	Аутор	објављен рад	

Назив	Улога	Објављен рад
заборављена српска Кнегиња, Фонд „Принцеза Оливера“, Београд, 2009		
Чланство у домаћим и међународним стручним организацијама, друштвима, удружењима, жиријима:		
Назив		
Члан и потпредседник УО Фонда „Принцеза Оливера“, Београд, од 2008. године		
Члан жирија литературног конкурса Фонда „Принцеза Оливера“ „Једно ново Отписаније на тему стихова Јеле Балшић: Јер се помрачише душевне очи муком и метежом који је у свету“, 2010-2011		

СЊЕЖАНА ЂИВША

---

sneza.civsa@gmail.com

Звање: професор разредне наставе

Установа: ОШ Старина Новак

Радно место: учитељ

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
1994	2021	ОШ Старина Новак	наставник разредне наставе

Подаци о професионалним референцима у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
Тимски приступ као услов адекватне подршке ученику са тешкоћама у учењу, Сњежана Ђивша, Горана Киковић „Зборник резимеа, стручно - научна конференција са међународним учешћем“, Друштво дефектолога Србије, 2017. (ISBN 978-86- 84765-51-4	Коаутор	објављен рад

Назив	Улога	Објављен рад
„Присуство дефектолога у инклузивном одељењу из угла учитеља“, Сњежана Ђивша, Горана Киковић, Милена Маринковић, „Зборник резимеа – научна конференција са међународним карактером“, Друштво дефектолога Србије, 2019. (ISBN 978-86-84765-55-2).	Коаутор	објављен рад

Школски часопис као подршка инклузивном образовању, Горана Киковић, Милена Маринковић, Сњежана Ђивша, „Зборник резимеа – научна конференција са међународним карактером“, Друштво дефектолога Србије, 2019. (ISBN 978-86-84765-55-2).	Коаутор	објављен рад
--	---------	--------------

Објављене књиге, приручници, наставна/дидактичка средства у вези са темом скупа:

Назив	Улога
„Читанка“ за први разред основне школе, Сњежана Ђивша, Вукица Ђурашковић, Светлана Дробњак, „Герундијум“, 2018. Београд (ISBN 978-86 -87715-59-2),	Коаутор

Чланство у домаћим и међународним стручним организацијама, друштвима, удружењима, жиријима:

Назив
Друштво учитеља Београда
Савез учитеља Београда

НИКОЛА СТЕВАНОВИЋ

psiologstarina@gmail.com

звање: Мастер психолог

Установа: ОШ Старина Новак

Радно место: Стручни сарадник - психолог

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
2012	2013	ОШ Јован Цвијић Смедерево	Стручни сарадник - психолог
2013	2016	ОШ Јосиф Панчић	Стручни сарадник - психолог
2017	2018	ОШ Зага Маливук	Стручни сарадник - психолог
2018	2021	ОШ Старина Новак	Стручни сарадник - психолог

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
УПИС ПРВАКА У СРЕД ПАНДЕМИЈЕ, стручни рад, часопис „Новак“ бр.16, фебруар 2021.	Аутор	објављен рад
АНАЛИЗА ЗАДОВОЉСТВА УЧЕНИКА И ЊИХОВИХ РОДИТЕЉА НАСТАВОМ НА ДАЛЬИНУ (РТС ЧАСОВИ И ПЛАТФОРМА ЗА УЧЕЊЕ НА ДАЛЬИНУ ОШ“Старина Новак“), Зборник стручних радова, јун 2020.	Аутор	објављен рад
УПИС У ПРВИ РАЗРЕД 2020/21. И РАД СА ПРЕДШКОЛЦИМА У УСЛОВИМА ВАНРЕДНОГ СТАЊА Зборник стручних радова, јун 2020.	Аутор	објављен рад

МИЛОШ ПЕКИЋ

kabinetistorije@gmail.com

Звање: дипломирани историчар

Установа: ОШ Старина Новак

Радно место: просветни радник

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
1987	1987	Школа Михајло Пупин	наставник историје
1987	1988	ОШ Седам секретара скоја	наставник историје
1988	2021	ОШ Старина Новак	наставник историје

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
автор програма обавезног стручног усвршавања са темом: Музеј школе у редовној и настави слободних активности	Аутор	Објављен

Објављене књиге, приручници, наставна/дидактичка средства у вези са темом скупа:

Назив	Улога
монографија „Старина Новак, историјске личност и епски јунак“, 2107. ISSN 2466-5193	Аутор
Антологија песама Старина Новак и његова дружина, I, II, III и IV (у припреми књиге V и VI) 2018., `19., `20.	Аутор
Зборник радова, “Новак додатак” (чланци у бројевима I, II, III и VI; 2015., `16., 17. и `20.): Музеј у редовној и узборној настави Функционална блок настава Од књиге до споменика Старини Новаку Ђачки дигитални музеј као део наставе на даљину у условима ванредног стања	Аутор

Награде и признања:

Назив	Организација	Година
."Обележавање сто година ослобођења Београда у Првом светском рату" најбољи школски пројекат у категорији VIII разреда, Дечији културни центар	Дечији културни центар	2018

САША ШИПКА

ssipka64@gmail.com

Звање: професор технике и информатике

Установа: ОШ Старина Новак

Радно место: наставник технике и технологије

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
2013	2014	ОШ Светлислав Голубовић Митраљета	наставник техничког и информатичког образовања.
2014	2021	ОШ Старина Новак	наставник техничког и информатичког образовања.
2015	2018	ОШ Јован Поповић	наставник информатике и рачунарства

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
Стручна слобода наставника у функцији препознавања склоности ђака; пројекат „Кодиграње“, ЗБОРНИК СТРУЧНИХ РАДОВА, НОВАК бр.10, 2017, ISSN 24-66-5193	Аутор	објављен рад
Анализа адекватности кратког теста за проверу знања у предмету техничко и информатичко образовање,	Аутор	објављен рад

Назив	Улога	Објављен рад
ЗБОРНИК УВОДНИХ РЕФЕРАТА, НОВАК бр.8, 2016, ISSN 24-66-5193		
Желимо боље – морамо нешто да мењамо; IV Саветовање просветних радника Србије, Крупањ јун 2018. године.	Аутор	објављен рад
Награде и признања:		
Назив	Организација	Година
За учешће у финалу међународног такмичењу из рачунарске и информатичке писмености „Дабар“ у Србији, 2018. године.	"Дабар"	2018
Златна повеља Савеза проналазача Србије на такмичарским данима младих предузетника и иноватора, 2017. године.	Савез проналазача Србије на такмичарским данима младих предузетника и иноватора	2017
Чланство у домаћим и међународним стручним организацијама, друштвима, удружењима, жиријима:		
Назив		
Друштво педагога техничке културе Србије		
МАРИЈА МАРКОВИЋ		
marijamarkovic1205@gmail.com		
Звање: Професор српског језика и књижевности		
Установа: ОШ Старина Новак		
Радно место: Наставник српског језика и књижевности		
Радно искуство:		
Од	До	Институција
		Радно место

Од	До	Институција	Радно место
2009	2011	ОШ Ђура Даничић	наставник српског језика и књижевности
2011	2011	Школа за негу лепоте	наставник српског језика и књижевности
2011	2011	ОШ Бранислав Нушић	наставник српског језика и књижевности
2011	2011	Четврта београдска гимназија	наставник српског језика и књижевности
2012	2012	ОШ Ђура Даничић	наставник српског језика и књижевности
2012	2021	ОШ Старина Новак	наставник српског језика и књижевности

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
1. „Лист Новак као део наставе на даљину у условима ванредног стања“, стручни рад, Зборник стручних радова, НОВАК ДОДАТАК, Новак бр. 15, ISSN 2466-5193	Аутор	објављен рад

МАЊА МИЛИНОВИЋ

manjamilinovic@yahoo.com

Звање: Дипломирани историчар

Установа: Ош Старина Новак

Радно место: наставник историје

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
2007	2010	ОШ Вук Караџић	наставник историје
2007	2009	ОШ СтанкоMariћ	наставник историје
2007	2012	ОШ Коста Абрашевић	наставник историје
2012	2021	Трећа београдска гимназија	професор историје
2007	2021	ОШ Старина Новак	наставник историје

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
Историја 7, уџбеник за седми разред основне школе	Аутор	објављен

Објављене књиге, приручници, наставна/дидактичка средства у вези са темом скупа:

Назив	Улога
Историја 1, уџбеник за први разред гимназије	Аутор
Историја 2, уџбеник за други разред гимназије	Аутор

Чланство у домаћим и међународним стручним организацијама, друштвима, удружењима, жиријима:

Назив
Друштво историчара

ВАСИЛИЈЕ САВИЋ

---

vasilijesavic.savic@gmail.com

Звање: професор разредне наставе

Установа: ОШ Старина Новак

Радно место: стручни сарадник - библиотекар

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
1996	1996	ОШ Милица Павловић	наставник разредне наставе
1997	2006	ОШ Свети Сава	наставник разредне наставе
2006	2021	ОШ Старина Новак	наставник разредне наставе

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
Мали омаж нашем радију, лист НОВАК бр.8, 2016, ЗБОРНИК УВОДНИХ РЕФЕРАТА, ISSN 2466-5193	Аутор	објављен

Назив	Улога	Објављен рад
Радио Новак, трећа година емитовања, лист НОВАК бр.11, 2018, ISSN 2466-5193	Аутор	објављен
Како покренути сопствену, ауторску, емисију, ђаци наши?, лист НОВАК бр.12, 2018, ISSN 2466-5193	Аутор	објављен
Рад „Радио Новака“ као дела наставе на даљину у условима ванредног стања, лист НОВАК бр.11, 2018, ЗБОРНИК СТРУЧНИХ РАДОВА, ISSN 2466-5193	Аутор	објављен

Чланство у домаћим и међународним стручним организацијама, друштвима, удружењима, жиријима:

Назив

Друштво учитеља Србије

АЛЕКСАНДРА ЕРАКОВИЋ

aleksandraerakovic6@gmail.com

Звање: мастер учитељ

Установа: ОШ Старина Новак

Радно место: наставник разредне наставе

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
2018	2021	ОШ Старина Новак	наставник разредне наставе

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
1. „Боравак на даљину“, стручни рад, Шесто саветовање просветних радника, Зборник радова,	Аутор	објављен

Назив	Улога	Објављен рад
лист „Новак“број 15, ISSN 2466-5193		
<i>Чланство у домаћим и међународним стручним организацијама, друштвима, удружењима, жиријима:</i>		
Назив		
Словеначко друштво “Сава”		

МАРИНА СТОЈАНОВИЋ

---

st.marina@outlook.com

Звање: Мастер професор немачког језика и књижев

Установа: ОШ Старина Новак

Радно место: наставник немачког језика

Радно искуство:

Од	До	Институција	Радно место
2004	2018	ОШ Веселин Маслеша	наставник немачког језика
2018	2021	ОШ Старина Новак	наставник немачког језика

Подаци о професионалним референцама у вези са темом скупа:

Назив	Улога	Објављен рад
Стручни рад „Употреба апликације ZOOM као виртуелне учионице у наставнесврхе искуства и препоруке“ (Зборник стручних радова, НОВАК ДОДАТАК, Новак бр.15, ISSN 2466-5193)	Аутор	објављен

Објављене књиге, приручници, наставна/дидактичка средства у вези са темом скупа:

Назив	Улога
Рецензент уџбеника „Hallo, Freunde!3“ за седми разред, Завод за уџбенике, Београд, 2020, ISBN 978-86-17-06083-2	Аутор

Назив**Улога**

978-86-17-20339-7

Рецензент радне свеске „Hallo, Freunde!3“ за
седми разред, Завод за уџбенике, Београд, 2020, Аутор
ISBN 978-86-17-20340-3

Рецензент уџбеника „Hallo, Freunde! 4“ за осми
разред, Завод за уџбенике, Београд, 2021, ISBN Аутор
978-86-17-20519-3

Рецензент радне свеске „Hallo, Freunde! 4“ за
осми разред, Завод за уџбенике, Београд, 2020, Аутор
ISBN 978-86-17-20520-9

СЕДМО САВЕТОВАЊЕ ПРОСВЕТНИХ РАДНИКА СРБИЈЕ

27-29. август 2021.

СИЈАРИНСКА БАЊА, Хотел „Гејзер“

СПИСАК УЧЕСНИКА**Име и презиме учесника**

1.	Вучинић Влада
2.	Маријана Марјановић
3.	Бојан Марјановић
4.	Марина Јовановић
5.	Александра Ераковић
6.	Милош Пекић
7.	Саша Шипка
8.	Борис Ивановић
9.	Марина Стојановић
10.	Мања Милиновић
11.	Зоја Перић
12.	Сања Топаловић
13.	Лидија Савић
14.	Видак Вулић
15.	Маја Заграђанин
16.	Наташа Мugoша
17.	Александар Матић
18.	Александра Куртеш
19.	Јована Младеновић
20.	Анђелка Бојовић
21.	Јелена Јовановић
22.	Предраг Дабетић
23.	Слађана Ђуричић
24.	Младенка Башић
25.	Жељка Ђокић
26.	Марија Марковић
27.	Драгана Бабић
28.	Славица Николић
29.	Ана Зорић
30.	Светлана Броћета
31.	Светлана Здравковић
32.	Весна Поповић
33.	Злата Шкорић
34.	Светлана Вићевац
35.	Марија Михајловић
36.	Миљана Перић
37.	
38.	
39.	
40.	

CIP - Каталогизација у публикацији, НБС, Београд
373.3/.4

НОВАК : лист основне школе "Старина Новак" /
главни и одговорни уредник Влада Вучинић ;
главни уредник Марија Марковић. - 2013, бр. 3 (мај)-
Београд : Основна школа "Старина Новак",
2013-(Београд : Плус). - 30 см Два пута годишње.
ISSN 2466-5193 = Новак (Београд)
COBISS.SR-ID 227170572